

HELSINGIN KAUPUNKI
Tarkastusvirasto

ARVIINTIMUISTIO

Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen

2020

kaupunkitarkastajat Aija Kaartinen ja Tarja Palomäki

Sisällys

1	Arvioinnin taustatiedot.....	4
1.1	Arvioinnin tavoite ja laajuus.....	4
1.2	Arvioinnin kohde ja taustatiedot	4
1.2.1	Nuorten vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät normit ja linjaukset	4
1.2.2	Nuorisoneuvosto.....	6
1.2.3	Nuorten aloitteet	7
1.3	Arviointikysymykset ja -kriteerit	8
1.4	Arvioinnin aineistot ja menetelmät.....	9
2	Havainnot.....	10
2.1	Nuorten aloitteiden käsittely	10
2.1.1	Nuorten aloiteoikeuden tavoitteet ja vastuutahot	10
2.1.2	Nuorten aloitteiden määrä nousi 2019–2020 aikaisempiin vuosiin verrattuna	11
2.1.3	Aloitteiden käsittely ja siihen liittyvä vuorovaikutus eivät tyydytä nuoria	13
2.1.4	Nuorten aloitteet ovat johtaneet toiminnan muutoksiin	16
2.1.5	Nuorisosaosto ei ole seurannut nuorten aloiteoikeuden toteutumista.....	17
2.2	Nuorten aloitejärjestelmän kehittäminen	18
2.2.1	Nuorten aloiteprosessia tulee keventää.....	18
2.2.2	Aloitteiden tekemiseen ei kannusteta riittävästi	18
2.2.3	Nuorten aloitejärjestelmän kehittämiskohteet on tunnistettu.....	21
2.3	Nuorisoneuvoston vaalit	25
2.3.1	Vaalien järjestäminen ja vaalien tavoitteet.....	25
2.3.2	Ehdokkaiden määrä kasvoi, mutta äänestysprosentti laski hieman	27
2.3.3	Koulujen ja oppilaitosten autonomia äänestämään innostamisen haasteena	30
2.3.4	Vaaliaktiivisuutta voitaisiin lisätä tiedotusta parantamalla.....	32
2.3.5	Ehdokkuus ei kiinnosta, koska nuorisoneuvoston toimintaa ei tunneta	34
2.4	Nuorisoneuvoston toiminta.....	36
2.4.1	Nuorisoneuvostolla on paljon toimintaa	36
2.4.2	Nuorisoneuvoston toiminta voi olla kuormittavaa.....	40
2.4.3	Nuorisoneuvoston puhe- ja läsnäolo-oikeus toimialalautakunnissa on toteutunut	40
2.5	Syrjään jäävien vaikutusmahdollisuuksien tukeminen.....	46

2.5.1 Nuorten erilaiset lähtökohdat otetaan huomioon vaikuttamisjärjestelmän kehittämisessä	46
2.5.2 Vain kouluissa voidaan tavoittaa kaikki nuoret	48
3 Johtopäätökset.....	52
Lähteet	55
Liitteet.....	57

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

1 ARVIINNIN TAUSTATIEDOT

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Arvioinnissa tarkasteltiin nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista Helsingin kaupungin toiminnassa. Arviointi rajautui nuorten aloitejärjestelmään ja nuorisoneuvoston vaaleihin sekä nuorisoneuvoston toimintaan. Osallistuva budjetointi (kaikkien helsinkiläisten yli 12-vuotiaiden OmaStadi, nuorten alueellinen RuutiBudjetti sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan koulujen Ruutiraha) rajattiin pois arvioinnista.

Arviointi kohdistui kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelukokonaisuuteen, jonka organisaatiossa vastuu nuorten Ruuti-vaikuttamisjärjestelmästä, nuorten aloitejärjestelmästä ja nuorisoneuvostoon liittyvistä asioista kuuluu Itäiselle nuorisotyölle. Tämän lisäksi arviointi kohdistuu kasvatuksen ja koulutuksen toimialaan ja kaupunginkanslian osallisuus ja neuvonta-yksikköön siltä osin kuin niiden toiminta liittyy nuorisoneuvoston vaaleihin, nuorisoneuvoston toimintaan ja nuorten aloitteisiin. Arvioinnissa on myös selvitetty, seuraako kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nuorisosaosto nuorten vaikuttamisjärjestelmän ja nuorten aloiteoikeuden toteutumista kaupungissa.

Arviointi kohdistui aloitteisiin vastaamisen osalta myös kaupunkiympäristön toimialaan sekä sosiaali- ja terveystoimialaan. Kaikki toimialat olivat arvioinnin kohteena myös siltä osin, miten ne tukivat nuorisoneuvoston edustajien osallistumista toimialalautakuntien kokouksiin.

1.2 Arvioinnin kohde ja taustatiedot

1.2.1 Nuorten vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät normit ja linjaukset

Kaupunkistrategian mukaan Helsingin päämäärä on, että nuoret luottavat Helsingin tulevaisuuteen asuinpaikkana ja voivat vaikuttaa sen toimintaan. Strategian mukaan Helsinki vahvistaa asemaansa osallisuuden ja avoimuuden kansainvälisenä edelläkävijänä. Jokaisella helsinkiläisellä on oikeus kokea itsensä helsinkiläiseksi ja tehdä vaikuttavia tekoja yhteisönsä hyväksi. Tavoitteena on, että asukkaat luottavat kaupungin toimintaan, että heidän todellinen vaikutuksensa toimintaan vahvistuu ja että modernit osallisuuskäytännöt parantavat väestöryhmien välistä ymmärrystä, yhdenvertaisuutta ja palvelujen laatua. Strategian mukaan kaupunki edesauttaa dialogia sekä aktivoi heikommissa asemassa olevia osallistumaan. Asiakas on aina osallinen omassa palvelussaan.¹

¹ Maailman toimivin kaupunki. Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021, 5, 7.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Osallisuuden periaatteet ja kaikkien kaupunkilaisten erilaiset tavat vaikuttaa ja osallistua kaupungin toimintaan on määritelty hallintosäännössä. Näitä tapoja ovat alueellinen osallisuus, osallistuva budjetointi, toimialojen osallisuustyö, vapaaehtoistoiminta, kaupungin tilojen käytön avaaminen, avoin data, vaikuttajatoimielimet, aloitteet ja palautteet sekä digitaalinen osallisuus. Hallintosäännössä on lisäksi erikseen määrätty nuorten aloitteista ja niiden käsittelystä sekä siitä, että kaupunginhallitus asettaa kuntalain 26 § mukaisen nuorisovaltuustoa vastaavan nuorten vaikuttamiselimen.²

Lasten ja nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta säädetään nuorisolaissa seuraavasti: ”Kunnan ja valtion viranomaisten tulee tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.”³

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti mahdollistaa nuorille kaupungin toimintaan vaikuttamisen ja nuorten vaikuttajien verkostoitumisen sekä toimii osallisuuden ja vaikuttamisen oppimisympäristönä helsinkiläisille nuorille. Ruudilla on neljä toimintamuotoa: omaehtoisen toiminnan tukeminen (avustukset ja aloiteoikeus), edustuksellinen toiminta (Helsingin nuorisoneuvosto sekä oppilas- ja opiskelijakunnat), osallistuva budjetointi sekä yhteiskehittäminen ja tapahtumat.⁴

Kaupunkistrategian, hallintosäännön ja nuorisolain ohella Helsingin kaupungin nuorten vaikuttamista ja osallistumista strategiakaudella 2017–2021 linjaavat kuntalaki, kaupunginhallituksen päätös Helsingin nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin asettamisesta 18.12.2017 § 1136 ja Ruudin toimintasuunnitelma vuosittain päätettävien kehittämisen painopisteineen. Ruudille on tehty toimintasuunnitelma vain vuodelle 2019, mutta kyseisen toimintasuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet voivat kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalla nuorten vaikuttamisjärjestelmästä vastaavan aluepäällikön mukaan ajoittua koko strategiakaudelle.⁵ Jatkossa toimintaa tulee ohjaamaan myös vuonna 2020 valmisteilla oleva nuorisotyön perussuunnitelma.⁶

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmiin sisältyy myös linjauksia nuorten osallistumisesta ja aktivoinnista kaupungin toiminta-

² Helsingin kaupungin hallintosääntö, 2. luvun § 17, 26.luvun § 3 ja 27. luvun § 1 ja 2; Kuntalaki 410/2015 (26 §).

³ Nuorisolaki 1285/2016 (24 §).

⁴ Khs18.12.2017 § 1136, liite 1 Ruudin toiminnassa seurattavat periaatteet,

⁵ Nuorisopalvelujen aluepäällikön haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 22.7.2020.

⁶ Nuorisopalvelujen aluepäällikön haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 22.7.2020; Khs18.12.2017 § 1136, liite 1 Ruudin toiminnassa seurattavat periaatteet; Helsingin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma, luku 4.1.6 Osallisuus. <https://ops.edu.hel.fi/>. Luettu 28.7.2020; <http://helmi.hel.fi/kasko/oppiminen/luokiokoulutus/opetussuunnitelma/Sivut/default.aspx>. Luettu 28.7.2020; http://stadinao.eu/OPS15/Yhteinen_osa/?page_id=7858. Luettu 28.7.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

taan vaikuttamiseen. Kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan peruskoulujen oppilaskuntien tulisi osallistua kaupungin vaikuttamisjärjestelmän toimintaan ja hyödyntää sitä oppimisympäristönä. Helsingin kaupungin lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien mukaan lukiolaisten tulisi oppia hyödyntämään koulun antamia vaikutusmahdollisuuksia, kuten esimerkiksi Ruuti-toimintaa. Ruuti-vaikuttamisjärjestelmä mainitaan myös Stadin ammattiopiston opetussuunnitelmassa.⁷

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelut toteuttaa yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän laajemman arvioinnin kerran strategiakaudessa. Strategiakauden 2017–2021 arviointi valmistuu maaliskuussa 2021.⁸

1.2.2 Nuorisoneuvosto

Kuntalain 26 § säädetään, että kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, jotta nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet varmistetaan. Kunnanhallituksen on myös huolehdittava nuorisovaltuuston toimintaedellytyksistä. Kuntalain mukaan: ”Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muisakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.”⁹

Kuntalaissa ja hallintosäännössä mainittu nuorten vaikuttamiselin on Helsingin nuorisoneuvosto. Siihen valitaan joka toinen vuosi vaaleilla kolmekymmentä 13–17-vuotiasta helsinkiläisnuorta. Vaalit järjestettiin viimeksi vuonna 2019. Nuorisoneuvosto huolehtii siitä, että nuoria kuunnellaan Helsingin päätöksenteossa sekä kaupungin eri toimialojen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja seurannassa.¹⁰ Kaupunginhallitus on 24.6.2019 vahvistanut linjauksen, jonka mukaan nuorisoneuvoston edustajille annetaan läsnäolo- ja puheoikeus toimialalautakunnissa.¹¹ Kaupungin hallintosäännön 29 luvun 7 § perusteella kolmella nuorisoneuvoston edustajalla on läsnäolo- ja puheoikeus kaupunginvaltuuston kokouksissa silloin, kun siellä käsitellään

⁷ Helsingin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma, luku 4.1.6 Osallisuus. <https://ops.edu.hel.fi/>. Luettu 28.7.2020; <http://helmi.hel.fi/kasko/oppiminen/lukiokoulutus/opetussuunnitelma/Sivut/default.aspx>. Luettu 28.7.2020; http://stadinao.eu/OPS15/Yhteinen_osa/?page_id=7858. Luettu 28.7.2020.

⁸ Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan kommentit muistiolounnokseen 15.3.2021.

⁹ Kuntalaki 410/2015 (26 §).

¹⁰ <http://ruuti.munstadi.fi/nuorisoneuvosto/>. Luettu 17.4.2020.

¹¹ Khs 24.6.2019 § 478.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

nuorten aloitteita.¹² Kaupunginvaltuusto päätti 12.2.2020 valmistella esityksen nuorisoneuvoston jäsenten vakituisesta läsnäolo- ja puheoikeudesta kaikissa kaupunginvaltuuston kokouksissa.¹³

Nuorisoneuvoston asettamispäätöksen mukaan pormestari ja apulaispormestarit tapaavat nuorisoneuvoston jäsenet vähintään kaksi kertaa vuodessa ja apulaispormestari toimii yhteyshenkilönä oman lautakuntansa ja nuorisoneuvoston välillä.¹⁴

Kasvatuksen ja koulutuksen osallisuussuunnitelman 2019–2020 mukaan sekä toimialan peruskoulujen että ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön osallisuuteen sisältyvät nuorisoneuvostoon osallistuminen, nuorisovaaleissa äänestäminen ja nuorisoneuvoston ja Kaskon johdon yhteiset kokoukset.¹⁵

1.2.3 Nuorten aloitteet

Nuorten aloitejärjestelmä otettiin käyttöön Helsingissä maaliskuussa 2015, kun kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunginvaltuuston työjärjestyksen muutoksen lisäämällä siihen uuden pykälän 25 a nuorten aloitteiden käsittelystä Helsingin kaupungissa.¹⁶

Nuorten aloitteella tarkoitetaan helsinkiläisten 13-17-vuotiaiden tekemiä aloitteita kaupungin toimintaan kuuluvissa asioissa. Hallintosäännön mukaan kaupunginhallituksen tulee saattaa kaupunginvaltuuston tietoon kahdesti vuodessa nuorten aloitteet, niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet sekä nuorisoneuvoston lausunto.¹⁷ Kulttuuri ja vapaa-aikalautakunnan nuorisosaoston yhtenä hallintosäännössä määriteltynä tehtävänä on seurata nuorten vaikuttamisjärjestelmän ja nuorten aloiteoikeuden toteutumista kaupungissa.¹⁸ Käytännössä aloitteen voi tehdä vaikuttamisjärjestelmä Ruudin verkkosivuilla olevalla sähköisellä lomakkeella. Nuorisopalvelut julkaisee nuorten jättämät aloitteet ja niihin saapuneet pormestarin tai apulaispormestarin allekirjoittamat vastaukset Ruudin verkkosivuilla.¹⁹

Ruudin toimintasuunnitelman mukaan nuorten aloitejärjestelmän kehittämisen painopisteitä strategiakaudella 2017–2021 ovat seuraavat:

- ”Kaupungin toimialojen ja palvelujen osaamisen ja ymmärryksen lisääminen koskien nuorten aloitejärjestelmää,

¹² Hallintosääntö 29 luku § 7.

¹³ Kvsto 12.2.2020 § 37.

¹⁴ Khs 18.12.2017 § 1136, liite 1.

¹⁵ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osallisuussuunnitelma 2019–2021, kasvatus- ja koulutuslautakunta 18.12.2018, liite 1.

¹⁶ Kvsto 25.3.2015 § 84.

¹⁷ Helsingin kaupungin hallintosääntö, 26. luku § 3.

¹⁸ Helsingin kaupungin hallintosääntö, osa II, 2. luku § 17.

¹⁹ <http://ruuti.munstadi.fi/aloitteet/>. Luettu 27.7.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

- Aloitteen jättämisen käyttöliittymän uudistaminen ja mahdollisuuksien mukaan vieminen yhteen Helsingin muiden digitaalisten osallistumisen kanavien kanssa esim. OmaStadi-alustalle,
- Nuorten kanssa työskentelevien tietoisuuden lisääminen koskien aloitejärjestelmää ja sen nuorten osallistumiseen ja demokratiakasvatukseen tarjoamia mahdollisuuksia.”²⁰

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ja kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikkö ovat aloittaneet nuorten aloitejärjestelmän uudistamisen nykYTEKNOLOGIALLA toteutuksi digitaaliseksi nuorten palveluksi. Tavoitteena on uudistaa palvelua siten, että resursseja säästyy ja kaupunki saa paremmat mahdollisuudet aloitteiden analyysiin ja raportointiin. Nuorten aloitejärjestelmän kehittäminen on yksi Ruudin kehittämisen painopisteistä myös vuonna 2020.²¹

Kaupunginkanslia ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelut ovat päivittäneet ohjeen nuorten aloitteisiin vastaaville valmistelijoille 11.3.2019. Aikaisempi ohje on vuodelta 2015. Ohjeen mukaan kaupunginsihteerit koostavat esimerkiksi toimialoilta saamiensa selvitysten perusteella vastaukset aloitteisiin ja pormestari tai apulaispormestarin allekirjoittaa nuorelle lähetettävän vastauksen. Ohjeessa on myös tarkempia suosituksia vastaamisesta.²²

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelman 2019 mukaan aloitteisiin liittyvä vaikuttamisjärjestelmän seurantamittari strategiakaudella 2017–2021 on ”tehtyjen ja vastattujen nuorten aloitteiden määrä”.²³

1.3 Arviointikysymykset ja -kriteerit

Pääkysymys:

Onko kaupunki edistänyt nuorten vaikuttamismahdollisuuksia kaupungin päätösten sekä linjausten mukaisesti?

Osakysymykset:

1. Onko nuorten aloitteet käsitelty hallintosäännön ja muiden kaupungin ohjeiden mukaisesti?
2. Onko nuorten aloitejärjestelmää kehitetty kaupungin linjausten mukaisesti?
3. Onko nuorisoneuvoston vaalit 2019 toteutettu niitä koskeneiden tavoitteiden mukaisesti?

²⁰ Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 11.

²¹ Kvsto 22.4.2020 asia 4 ja liite 1; Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti 2020. Osallisuuden ohjausryhmä 21.1.2020, liite.

²² Ohje nuorten aloitteisiin vastaamisesta. Kaupunginkanslia ja nuorisopalvelut 11.3.2019.

²³ Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 18.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

4. Ovatko nuorisoneuvoston vaikuttamisen mahdollisuudet kaupungin toimintaan toteutuneet kaupungin linjausten mukaisesti?
5. Onko osallistumisesta syrjään jäävien nuorten vaikuttamista ja osallistumista tuettu?

Ensimmäisen osakysymyksen kriteerinä on, että hallintosääntöä ja aloitteisiin vastaamista koskevia kaupungin ohjeita on noudatettu aloitteiden käsittelyssä. Toisen osakysymyksen kriteerinä on Ruudin asettamispäätöksessä ja toimintasuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen tai niiden edistyminen siten, että on olemassa strategiakaudelle ajoittuva aikataulu ja toimenpidesuunnitelma.

Kolmannen osakysymyksen kriteerinä on, että ehdokkaiden määrä ja äänestysprosentti on kasvanut vuonna 2019 verrattuna vuoteen 2018. Lisäksi kriteerinä käytetään arvioinnissa tehtyjä tulkintoja eri toimijoiden näkemyksistä vaalien onnistumisesta ja yhteistyön sujuvuudesta. Neljännen osakysymyksen kriteereinä ovat kaupunginhallituksen linjaukset nuorten läsnäolo- ja puheoikeudesta ja kaupunginhallituksen 18.12.2017 päätöksen mukaisten toimintaperiaatteiden toteutuminen nuorisoneuvoston toiminnassa ja sen tuessa sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja nuorisoneuvoston yhteistyön toteutuminen toimialan osallisuussuunnitelman mukaisesti.

Viidennen osakysymyksen kriteerinä on, että nuorisovaaleihin ja nuorten aloitteisiin liittyneessä työssä on kohdistettu erityistä tukea niille nuorille tai asuinalueille, joiden kohdalla osallistuminen on muita vähäisempää, että vaikuttamisjärjestelmän kehittämisessä ja toiminnassa on huomioitu erilaiset nuorten vaikuttajaprofiilit (politiikan harrastajat, arat, pessimistit ja tyytyväiset²⁴) ja että oppilaskunnat ovat osallistuneet kaupungin nuorten vaikuttamisjärjestelmän toimintaan.

1.4 Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arvioinnin aineistona käytettiin asiakirja-aineistoa, tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynneillä kulttuurin ja vapaa-ajan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle saatuja tietoja, haastatteluita ja tiedusteluita nuorten vaikuttamisen toteutumisesta vastaaville kaupungin asiantuntijoille sekä aloitteita, nuorisovaaleja ja Helsingin kouluja ja oppilaitoksia koskevia tilastoja.

Lisäksi arvioinnissa hyödynnettiin 30 nuorisoneuvoston jäsenelle lähetettyä kyselyä, johon vastasi 30.11.–8.12.2020 yhteensä 13 nuorta. Kyselyn kysymykset ovat liitteessä 2.

²⁴ Profiilit perustuvat Palmu Oy:n syksyllä 2016 toteuttamassa Ruuti-vaikuttajajärjestelmän käyttäjälähtöisessä arvioinnissa tehtyyn analyysiin. Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 17; Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän arviointi, Nuorisolautakunta 26.1.2017 § 8 ja sen liite 1.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2 HAVAINNOT

2.1 Nuorten aloitteiden käsittely

2.1.1 Nuorten aloiteoikeuden tavoitteet ja vastuutahot

Nuorten aloiteoikeuden tavoitteena on kannustaa ja tukea nuorten osallistumista yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Samalla aloitteet tuovat kaupungin eri toimialoille tietoa nuorten toiveista ja tavoitteista. Nämä lähtökohdat heijastuvat myös nuorten aloitteiden käsittelyssä; prosessit ja vastausvalmistelu poikkeavat jonkin verran hallintosäännössä esitettyjen kunnan jäsenten aloitteiden käsittelytavoista.²⁵

Kaupunginkanslian ja nuorisopalvelujen 11.3.2019 päivätyn ohjeen mukaan nuori jättää aloitteen yleisimmin nuorisopalveluiden ruuti.net/aloitteet -sivustolla sijaitsevaan sähköiseen lomakkeeseen. Aloite voidaan tehdä myös sähköpostitse tai muutoin kirjallisesti ja toimittaa se Helsingin kaupungin kirjaamoon. Kaupunginsihteerit vastaavat nuorten aloitteiden asiaohjauksesta ja selvitysten pyytämisestä asianmukaisilta tahoilta toimialoilla sekä vastausten laatimisesta ja niiden lähettämisestä aloitteen tekijöille. Toimialojen asiantuntijat vastaavat aloitteiden vastaamiseksi tarvittavien selvitysten laatimisesta sekä mahdollisista yhteydenotoista aloitteen lähettäneeseen nuoreen. Pormestari tai apulaispormestari allekirjoittavat vastaukset. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelut vastaa aloitteiden ja vastausten julkaisemisesta vaikuttamisjärjestelmä Ruudin verkkosivustolla. Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston tietoon kahdesti vuodessa nuorten aloitteet, niiden johdosta suoritettujen toimenpiteet sekä nuorisovaltuustoa vastaavan toimielimen lausunnon.^{26*}

Hallintosäännön mukaan kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nuorisosaasto seuraa nuorten vaikuttamisjärjestelmän ja nuorten aloiteoikeuden toteutumista kaupungissa.²⁷

Nuorilla on jatkuva aloitteentekomahdollisuus. Aloitteet käsitellään kaupunginvaltuuston kokouksissa keväällä ja syksyllä. Nuorisoneuvoston nuorille järjestetään kaksi kertaa vuodessa ennen valtuustokäsittelyä aloitetyöpajat, joissa käydään läpi valtuustoon menevät aloitteet, kuullaan nuorten kehittämisideoita ja aloitejärjestelmän käyttöön liittyviä haasteita.²⁸

Myös nuorisoneuvostolla on aloiteoikeus. Nuorisoneuvoston jäsenet saavat vaikuttamisen kokemuksen myös tätä kautta sen ohella, että heillä on oikeus tehdä aloitteita itsenäisesti aloitejärjestelmän kautta.²⁹

²⁵ Ohje nuorten aloitteisiin vastaamisesta 11.3.2019.

²⁶ Ohje nuorten aloitteisiin vastaamisesta 11.3.2019.

²⁷ Helsingin kaupungin hallintosääntö, osa II, 2. luku § 17.

²⁸ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

²⁹ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Nuorten aloitepalvelun käyttäjiä koskeneen opinnäytetyön mukaan nuoret aloitteentekijät voidaan jakaa kolmeen käyttäjäprofiiliin. Ensimmäinen profiili on nuoret, jotka tekevät aloitteita oma-aloitteisesti. Sitten ovat muutenkin aktiiviset nuoret, esimerkiksi poliittisten nuorisjärjestöjen nuoret ja nuorisoneuvoston jäsenet tai muut järjestöissä toimivat nuoret. Kolmantena ryhmänä ovat sellaiset nuoret, jotka tekevät aloitteita nuorisotalojen tai Ruutibudjetti -prosessin kautta, nuoriso-ohjaajien tai opettajien innoittamana.³⁰

Kaupungin ohjeiden mukaan aloitejärjestelmä on tarkoitettu 13–17-vuotiaille helsinkiläisille nuorille. Tällä hetkellä käytössä oleva aloitelomake ei kuitenkaan vaadi vahvaa tunnistautumista, eikä tietojärjestelmä tarkasta ikää eikä asuinpaikkaa mitenkään, joten käytännössä aloitteen voisi jättää kuka tahansa.³¹

2.1.2 Nuorten aloitteiden määrä nousi 2019–2020 aikaisempiin vuosiin verrattuna

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelman 2019 mukaan aloitteisiin liittyvä seurantamittari strategiakaudella 2017–2021 on ”tehtyjen ja vastattujen nuorten aloitteiden määrä”.

Nuorten tekemien aloitteiden määrä nousi selvästi vuosina 2019–2020 verrattuna vuosiin 2017–2018. Vuosina 2017–2018 nuorten aloitteita jätettiin yhteensä 50 kappaletta ja vuosina 2019–2020 yhteensä 107 kappaletta. Nuoret ovat tehneet yhteensä 231 kpl aloitetta aikavälillä 2015–2020.³² (Kuvio 1)

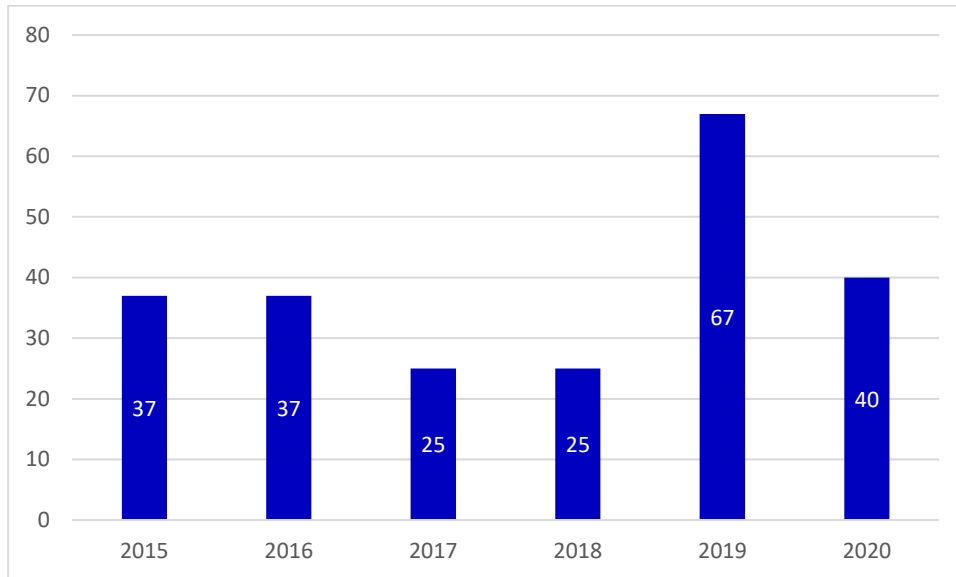
³⁰ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020; Kinnula 2020.

³¹ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

³² Nuorisopalvelujen suunnittelijalta sähköpostitse saadut tiedot 2.2.2021.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 1. Nuorten aloitteiden määrät, Helsingin kaupunki, 2015–2020.

Aloitteiden määrä kuitenkin väheni vuodesta 2019 vuoteen 2020.³³ (Kuvio 1) Nuorisopalvelujen suunnittelijan mukaan ei ole varmaa tietoa, miksi näin on käynyt, mutta hän arveli, että koronapandemia on saattanut lamaannuttaa nuoria aloitteiden tekijöitä.³⁴

Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan nuorten aloitejärjestelmä on luotu rinnakkaiseksi kuntalaisaloitejärjestelmän kanssa.³⁵ Kuntalaisaloitteita voivat tehdä kaikki kunnan asukkaat, myös alaikäiset.³⁶ Valtuustossa käsitellään kaupunginsihteerien mukaan vuosittain 1–5 kuntalaisaloitetta. Kuntalaisaloitteisiin verrattuna nuorten aloitteita tehdään siis enemmän. Kaupunginsihteerin mukaan eräitä toimialoja koskevat aloitteet ovat hyvin pitkälti yhden ja saman nuoren tekemiä.³⁷ Tehtyjen aloitteiden määrä voi siis riippua paljon yksittäisten nuorten aktiivisuudesta.

Poliittiset päätöksentekijät ovat haastaneet nuorisopalveluita erityisesti siitä, miten nuoret saataisiin tekemään enemmän aloitteita. Sekä nuorisopalvelujen suunnittelijan että aloitevastauksia laativien kaupunginsihteerien mukaan pitäisi kuitenkin panostaa enemmän aloitteiden laatuun kuin määrään. Haastateltujen kaupunginsihteeriden näkemys on, että jos aloitteita tehtäisiin nykyistä enemmän, kaikkia aloitteita ei pystyttäisi käsittelemään. Tälläkään hetkellä aloitteisiin vastaaminen ei aina onnistu aikataulussa. Jos aloitteiden määrää haluttaisiin lisätä, kaupungin pitäisi pohtia,

³³ Nuorisopalvelujen suunnittelijalta sähköpostitse saadut tiedot 2.2.2021.

³⁴ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

³⁵ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

³⁶ <https://www.kuntalaisaloite.fi/fi/ohjeet/ohjeet-vastuuhenkilolle>. Luettu 8.3.2021.

³⁷ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

onko siihen resursseja.³⁸ Helsingissä on 26 500 iältään 13–17 -vuotiasta nuorta. Jos kaksi prosenttia tästä ikäluokasta tekisi aloitteen, aloitteita tulisi arvioinnissa tehdyn laskelman mukaan kaupungille yli 500 kappaletta vuodessa.

Nuorisopalvelut on tehnyt tietoisien valinnan siinä, että aloitejärjestelmää ei ole markkinoitu kovin voimakkaasti, koska muun muassa aloitteiden käsittelyn hitaus ja sähköisen aloitelomakkeen toimivuus on saanut niin paljon kritiikkiä nuorilta. Haastateltu nuorisopalvelujen suunnittelija uskoo, että kun uusi digialusta ja aloitteiden käsittelyprosessi saadaan kuntoon ja niistä viestitään tarkoituksenmukaisesti sekä sisäisesti että ulkoisesti, aloitteiden määrä todennäköisesti lisääntyy.³⁹

2.1.3 Aloitteiden käsittely ja siihen liittyvä vuorovaikutus eivät tyydytä nuoria

Aloitteisiin vastaamisen käsittelyaika on kolme kuukautta. Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan nuorten mielestä aika on todella pitkä. Nuorisoneuvostolta saadaan usein palautetta, että aloitteisiin vastaaminen kestää liian kauan. Kun toimialalta pyydetään vastausta aloitteeseen, saattaa asiankehittäminen olla juuri meneillään, ja tästä syystä vastausta ei vielä voida antaa. Toisinaan apulaispormestarille on haastavaa löytää aikaa syventyä aloitteisiin vastaamiseen.⁴⁰

Kaupunginsihteereiden haastattelun mukaan joillakin toimialoilla aloitteisiin vastaaminen on syksyllä 2020 kestänyt vain kuukauden. Keväällä 2020 aloitteiden käsittelyssä oli pitkä tauko, johtuen koronapandemiasta. Aloitteiden luonteesta riippuen vastausaika voi olla todella lyhytkin, jopa vain viikko.⁴¹

Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan joillakin toimialoilla aloitteisiin vastaamiseen menee yleensä kolme kuukautta, koska asiat ovat usein vielä valmistelussa ja halutaan antaa ajankohtaisin tieto asiasta. Vastauksiin nähdään vaivaa, eikä niihin haluta jättää epätarkkuuksia. Eräällä toimialalla on käytäntö, että nuori aloitteentekijä aina myös tavataan.⁴²

Vastausprosessia on kaupunginsihteerien mukaan joskus yritetty keventää ja nopeuttaa siten, että ei pyydetä lausuntoa toimialalta Ahjo-asianhallintajärjestelmän kautta, koska se on hidasta. Hitaus johtuu osin siitä, että toimiala joutuu vastaamaan

³⁸ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020; Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

³⁹ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020. Aloitejärjestelmä on kritisoitu erityisesti nuorisoneuvoston lausunnoissa nuorten aloitteista, esim. Nuorisoneuvoston lausunto nuorten aloitteista 01.01.–30.06.2020, 14.9.2020.

⁴⁰ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁴¹ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁴² Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

sellaisiakin asioita koskeviin nuorten aloitteisiin, jotka eivät ole toimialan tai kaupungin vastuulla. Kuntalaisaloitteiden tapauksessa tällaisiin aloitteisiin ei vastattaisi, vaan ne siirrettäisiin asiasta vastaavalle taholle.⁴³

Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan nuorisoneuvosto on aina ollut lausunnoissaan kriittinen liittyen aloitteiden vastausten perusteluihin. Toisaalta aloitevastauksiin ei ole koskaan tullut aloitteentekijöiltä mitään suoraa palautetta apulaispormestarille, ei kiitosta eikä kritiikkiä.⁴⁴

Nuorisopalvelujen suunnittelijan mukaan aloitevastauksissa olisi parantamisen varaa nuorisoneuvoston lausuntojen perusteella. Nuorten mielestä vastauksissa ei aina ilmoiteta selkeästi aloitteen johdosta tehtyjä tai suunniteltuja toimenpiteitä. Nuorilta saadun palautteen mukaan vastausten laatu ja sisältö vaihtelevat paljon: on erinomaisia vastauksia toimenpiteineen, mutta myös ympäröivä vastauksia. Kaupunki on vastannut kaikkiin nuorten aloitteisiin, vaikka aloitteet eivät olisikaan koskeneet kaupungin toimivallassa olevia asioita. Tällöin toimialat ovat pyytäneet lausuntoja muualta, esimerkiksi tytäryhteisöltään, kuntayhtymiltä tai valtion viranomaisilta. Näissä tapauksissa voi olla, että kaupungin palvelujen vastauksissa ei voidakaan luvata konkreettisia toimenpiteitä vaan vastauksissa viitataan näihin lausuntoihin.⁴⁵

Nuorisopalvelujen suunnittelijan näkemyksen mukaan nuorten aloitteisiin annetut vastaukset ovat kehittyneet siihen suuntaan, että niissä on pyritty huomioimaan nuoren ikä ja selkokielisyys paremmin kuin aikaisemmin. Niin sanottu virkamieskieli on vähentynyt.⁴⁶

Nuoret ovat kaupunginsihteerien mukaan kiinnittäneet huomiota etenkin siihen, ovatko aloitteet johtaneet johonkin ja toisaalta vastausten kirjalliseen muotoon tai ymmärrettävyyteen. Nuoret kokevat tärkeäksi vuorovaikutuksen aloiteprosessin aikana sekä sen, että he tulevat kuulluksi.⁴⁷

Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan apulaispormestari tai pormestari vastaavat aina kaikkiin nuorten aloitteisiin. Toimiala ei ole aina ollut yhteydessä aloitteen tehneeseen nuoreen aloitteen käsittelyn aikana ennen aloitevastauksen lähettämistä. Toisinaan nuoret eivät tiedä saaneensa vastausta, jos he eivät lue sähköpostiaan, ja siksi heillä saattaa olla käsitys ettei heille edes ole vastattu.⁴⁸

Ohjeessa nuorten aloitteeseen vastaamisesta suositellaan, että toimialoilla aloitteiden vastauksia valmistelevat olisivat mahdollisimman pian asian vireille tulon jälkeen

⁴³ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁴⁴ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁴⁵ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020; Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁴⁶ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

⁴⁷ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁴⁸ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

yhteydessä aloitteen jättäneeseen nuoreen.⁴⁹ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelun mukaan nuorisopalvelut on kannustanut nuoria olemaan suorassa vuorovaikutuksessa toimialan asiantuntijoiden kanssa. Nuorisopalvelujen suunnittelijan mukaan myös toimialojen valmistelijoiden tulisi kannustaa nuoria vuorovaikutukseen ja olla nuoriin yhteydessä. Yhteydenpitoon kannustaminen riippuu kuitenkin toimialasta ja valmistelijasta.⁵⁰

Haastattelun nuorisopalvelujen suunnittelijan mukaan toimialoja ei ole veloitettu raportoimaan, millä tavalla ne ovat yhteydessä aloitteen tekijään, joten aloitevastauksen valmistelun aikaisesta vuorovaikutuksesta ei ole tarkkaa tietoa. Nuorille tehtyjen haastattelujen ja nuorisoneuvoston lausuntojen perusteella voi haastattelun nuorisopalvelujen suunnittelijan mukaan tulkita, että aloitevastauksen valmistelija on satunnaisesti tai harvoin yhteydessä aloitteen tekijään. Helsingin nuorten aloitepalveluun liittyvässä opinnäytetyössä⁵¹ havaittiin, että aloitevastauksen valmisteluprosessin aikaisen dialogin puuttuminen on aloitteita tehneiden nuorten haastatteluiden perusteella ollut keskeinen aloiteprosessin ongelma nuorten näkökulmasta.⁵² Myös kaupunginsihteereiltä saadun tiedon mukaan nuoret kokevat tärkeäksi vuorovaikutuksen ja kuulluksi tulemisen aloiteprosessin aikana.⁵³ Tässä arvioinnissa tehdyn nuorisoneuvoston edustajille suunnatun kyselyn mukaan kymmenestä aloitteista tehneestä nuoresta vain neljä oli saanut osallistua tekemänsä aloitteen käsittelyyn toimialalla.⁵⁴

Sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan että kaupunginsihteerien mukaan sähköposti ei ole toimiva kanava nuorten aloitteisiin vastaamisessa. Vaikka nuorilla olisi käytössään sähköposti, he lukevat sitä harvoin. Vastaus tulee lisäksi sähköpostissa pdf-muotoisena liitteenä. Tämä on nuoren näkökulmasta kömpelöä. Nuorille viestiessä olisi pedagogisen asiantuntijan mukaan hyvä käyttää sellaisia kanavia, joita nuoret mielellään käyttävät, esimerkiksi sosiaalista mediaa. Kyseinen asia on tiedossa ja se tullaan huomioimaan kehitystyössä.⁵⁵

Haasteena on ollut, että ohjeistus ei aina tavoita aloitevastauksen valmistelijaa, jollei kaupunginsihteerin ole sitä lähettänyt erikseen. On selvitetty voisiko Ahjo-asianhallintajärjestelmään liittää ohjeistuksen, kun asia menee Ahjo -valmisteluun, mutta tämä ei ole onnistunut. Asia on otettu huomioon tämän hetkessä kehitystyössä.

⁴⁹ Ohje nuorten aloitteisiin vastaamisesta 11.3.2019.

⁵⁰ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

⁵¹ Kinnula 2020. Opinnäytetyö perustui aloitteita jättäneiden nuorten haastatteluihin elokuussa 2019.

⁵² Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

⁵³ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁵⁴ Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

⁵⁵ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020; Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kanslia vastaa nuorten aloitteisiin yhteistyössä toimialojen kanssa. Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan yhteistyö toimii suhteellisen hyvin. Toisinaan toimialoilla on kiireitä ja se viivästyttää prosessia.⁵⁶

Nuorisopalvelujen suunnittelijan mukaan aloitteen käsittelyprosessi on monivaiheinen, hidas, haavoittuva ja sisältää paljon manuaalista työtä. Prosessi sisältää useita tietojärjestelmiä ja rajapintoja⁵⁷. Lisäksi prosessi on liitetty Ahjo-asianhallintajärjestelmään. Ahjo-asianhallintajärjestelmä tuo omat haasteensa aloitteen nopeaan käsittelyyn, toisinaan puuttuu Ahjo-osaamista ja toisinaan asiat jäävät roikkumaan Ahjoon muun muassa siitä syystä, että ko. henkilö on poissa.⁵⁸

Myös kaupunginsihteerien haastattelun mukaan Ahjo on raskas järjestelmä nuorten aloitteiden käsittelyyn, vaikka se toimiikin siinä kaupunginsihteerien näkökulmasta hyvin.⁵⁹ Aloitejärjestelmän kehittämistyössä on alettu purkamaan aloitteen käsittelyprosessin problematiikkaa.⁶⁰

2.1.4 Nuorten aloitteet ovat johtaneet toiminnan muutoksiin

Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan nuoret ovat nostaneet aloitteissa esille heille tärkeitä huolia, toiveita ja tavoitteita. Esillä ovat olleet esimerkiksi koulutyöhön liittyvät asiat, kasvisruokailu sekä koulukiusaaminen. Vuoden 2020 aloitteissa oli myös kaksi tärkeää mielenterveyteen liittyvää aloitetta, joista toinen koski vertaistukiryhmien perustamista nuorille kouluissa ja toinen vanhempien tukea mielenterveysongelmiin. Näihin aloitteisiin on vastattu myönteisesti. Nuorten aloitteet ovat johtaneet toiminnan muutoksiin.⁶¹

Esillä on ollut myös maksuton ehkäisy. Aloite on ollut valtuustossa ja nuoret ovat sitä tukeneet. ”Tukialoitteet” ovat kaupunginsihteerien haastattelun mukaan tärkeitä, ne kertovat tahtotilasta, painotuksista, vaikka eivät sinänsä sisällä mitään uutta kaupungin kehittämiseen, koska ovat esillä muutenkin.⁶²

Nuoret ovat myös pääkaupunkiseudulla keskenään järjestäytyneitä ja tekevät aloitteita samoista aiheista.⁶³

⁵⁶ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁵⁷ Rajapinta on käytäntö tai yhtymäkohta, joka mahdollistaa tietojen siirron laitteiden, ohjelmien tai käyttäjän välillä. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/rajapinta> . Luettu 1.3.2021.

⁵⁸ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

⁵⁹ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁶⁰ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

⁶¹ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁶² Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁶³ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Nuorten aloitteet ovat esimerkiksi vauhdittaneet jotakin jo meneillään olevaa puiston rakennusta. Kaupunginsihteerien mukaan nuorten aloitteissa on tosinaan paljon toistoita. Sama aloite saattaa tulla esille joka vuosi. Esimerkiksi aloite usb-latausasemista metroihin on tehty useita kertoja, vaikka vastauksissa on kerrottu, että niitä on jo tulossa uusiin vaunuihin.⁶⁴

Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan on merkille pantavaa, että monet nuorisoneuvostoon kuuluvista aloitteiden tekijöistä ovat yksityiskouluista ja tekevät silti kuitenkin Helsingin kaupungin koulujen toimintaa koskevia aloitteita. Aloitteisiin vastaan toimialalta saatujen tietojen ja kannanottojen pohjalta mutta koulujen arjen käytännöt yksityiskouluissa ja kaupungin kouluissa voivat olla erilaisia.⁶⁵

2.1.5 Nuorisajaosto ei ole seurannut nuorten aloiteoikeuden toteutumista

Hallintosäännön mukaan kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nuorisajaoston tehtävänä on seurata nuorten aloiteoikeuden toteutumista.⁶⁶ Luontevaa rakennetta nuorisajaoston tämän tehtävän toteuttamiseen ei ole vielä löytynyt. Jos ja kun jaostolla ei ole erityistä päätösvaltaa siihen, miten aloiteoikeutta kehitetään, ainoa varsinainen tapa käsitellä aihetta olisi viedä nuorten aloitteet tiedoksi jaostolle. Tällä hetkellä nuorten aloitteet viedään tiedoksi kaupunginvaltuustoon.⁶⁷

Hallintoasiantuntijan mukaan nuorten aloitteiden seuranta ei ole kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisajaostolla virallisena lista-asiana. Nuorten vaikuttamismahdollisuudet ovat olleet nuorisajaoston kokouksissa tällä valtuustokaudella esillä esityslistan ulkopuolisena asiana. Nuorisoneuvoston edustajat ovat muutaman kerran käyneet nuorisajaoston kokouksessa kertomassa toiminnastaan, jolloin on myös käyty läpi nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.⁶⁸

Nuorisajaoston kokouksessa 18.3.2021 käsitellään erillisinä asioina nuorten vaikuttamisjärjestelmän ja aloiteoikeuden toteutumisen seuranta. Aloitejärjestelmää esittelevät nuorisopalvelujen edustajat. Samalla kokoukseen tulee vierailulle uuden nuorisoneuvoston puheenjohtaja ja muita edustajia. Nuorisoneuvoston uusi hallitus käy ennen kokousta esittäytymässä ja kertomassa nuorisoneuvoston kuluvan vuoden 2021 toiminnasta.⁶⁹

⁶⁴ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁶⁵ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁶⁶ Hallintosääntö II osa, 2 luku, § 17.

⁶⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

⁶⁸ Kulttuuri- ja vapaa-aika toimialan hallintoasiantuntijalta sähköpostitse saatu tieto 2.2.2021.

⁶⁹ Kulttuuri- ja vapaa-aika toimialan hallintoasiantuntijalta sähköpostitse saatu tieto 2.2.2021.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.2 Nuorten aloitejärjestelmän kehittäminen

2.2.1 Nuorten aloiteprosessia tulee keventää

Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan aloitejärjestelmän kehittämistyössä pitäisi selvittää, miten olennaista nuorille on se, että apulaispormestari vastaa aloitteisiin ja että aloitteet menevät valtuuston käsittelyyn. Tämä järjestely on raskas ja hidastaa vastaamista. Kaupunginsihteerien mukaan voisi harkita, voisivatko toimialat vastata aloitteisiin suoraan. Jos aloitejärjestelmää voitaisiin näin keventää, sitä voitaisiin markkinoida ja siten lisätä aloitteiden määrää. Kaupunginsihteerien mukaan nykyisellä nuorten aloitteiden käsittelytavalla ei voida käsitellä kovin suurta määrää aloitteita, joten sitä ei ole mielekästä markkinoida. Kaupunginsihteerien mukaan nuorten aloitteille ei voi saada samalla sekä mahdollisimman arvovaltaista, että nopeaa käsittelyä.⁷⁰

2.2.2 Aloitteiden tekemiseen ei kannusteta riittävästi

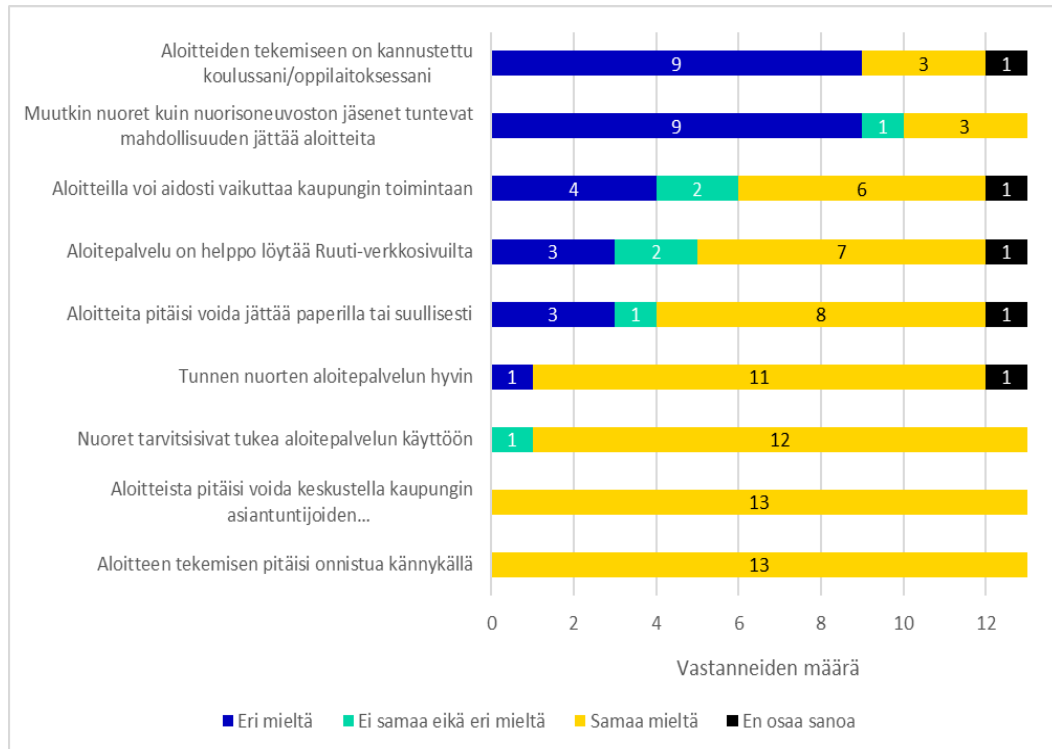
Nuorisoneuvoston jäsenille (30 henkilöä) tehtiin osana tätä arviointia sähköinen kysely joulukuussa 2020. Kyselyyn vastasi 13 nuorta. Kyselyn tulosten perusteella suurta osaa kyselyyn vastanneista nuorista ei kannustettu aloitteiden tekemiseen koulussaan tai oppilaitoksessaan (9 vastaajaa). Kaikki kyselyyn vastanneet nuoret toivoivat, että aloitteen tekeminen onnistuisi myös kännykällä (Kuvio 2).⁷¹

⁷⁰ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁷¹ Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020. Kuviota varten on yhdistetty alkuperäiset vastaukset ”täysin eri mieltä” ja ”melko eri mieltä” sekä vastaukset ”täysin samaa mieltä” ja ”melko samaa mieltä”.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 2. Nuorisoneuvoston jäsenten (N=13) vastaukset aloitteita koskeviin kysymyksiin.⁷²

Kyselyn avovastauksissa nuorisoneuvoston jäsenet toivat esille, että nuoret tarvitsisivat tukea aloitepalvelun käyttöön. Tukea tarvittaisiin koulussa, nuorisotaloilla ja kirjastoissa. Nuoret toivoivat, että aloitepalvelua mainostettaisiin, että se tunnettaisiin paremmin. Lisäksi toivottiin aloitepajoja ja työryhmiä aloitteiden tekemiseen. Aloitepalvelu ei ole nuorten mielestä tällä hetkellä matalan kynnyksen palvelu, eikä se siksi vedä nuoria puoleensa. Nuorten mielestä aloitepalvelussa voisi olla ohjeita aloitteiden tekemiseen, esimerkiksi millainen rakenne aloitteessa olisi hyvä olla. Aloitesivustolla pitäisi neuvoa, mistä aloitteiden tekemiseen voi kysyä apua ja tukea. Aloitepalvelussa tulisi olla yhteystiedot vastuuhenkilöille, jolle nuoret voisivat laittaa viestiä tai soittaa apua pyytääkseen.⁷³

Nuorisoneuvostolle suunnatun kyselyn avovastausten mukaan nuoret tarvitsisivat kuitenkin ensisijaisesti apua aloitekanavan löytämisessä, koska vain harvat ovat edes tietoisia sen olemassaolosta. Nuorille olisi kyselyvastausten mukaan hyvä kertoa esimerkiksi koulussa yhteiskuntaopin tunneilla nuorten vaikuttamismahdollisuuk-

⁷² Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020. Kuviota varten on yhdistetty alkuperäiset vastaukset ”täysin eri mieltä” ja ”melko eri mieltä” sekä vastaukset ”täysin samaa mieltä” ja ”melko samaa mieltä”.

⁷³ Nuorisoneuvoston kysely 11.12.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

sista kuten aloitepalvelusta, Nuorten Ääni -toimituksesta sekä Helsingin nuorisoneuvostosta. Jotta opettajat osaisivat kertoa nuorille nuorten vaikuttamismahdollisuuksista, heille pitäisi ensin saada tietoa eri vaikuttamismahdollisuuksista.⁷⁴

Kaupunginsihteerien näkemyksen mukaan nuorten tutustuttaminen aloitejärjestelmään olisi luontevinta tapahtua koulussa. Nuorisotaloilla kerrotaan aloitejärjestelmästä, mutta kaikki nuoret eivät käy nuorisotaloilla.⁷⁵

Haastatellun pedagogisen asiantutijan mukaan jokaisessa koulussa pitäisi esitellä kaikki vaikuttamisen keinot. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla tietoa nuorten vaikuttamisjärjestelmästä on jaettu oppilas- ja opiskelijakuntien ohjaajien kautta, jotka ovat välittäneet sitä oppilas- ja opiskelijakunnan hallituksille. HelsinkiOppii -verkkosivuilla on Osallistu ja vaikuta -opas oppijoille ja nuorten vaikuttamismahdollisuudet Helsingissä -juliste. Näiden sisältöä on käsitelty oppilas- ja opiskelijakuntapäivillä sekä kuukausitapaamisissa oppilas- ja opiskelijakuntien hallitusten kanssa. Kouluille ja oppilaitoksille on jaettu video, jossa kerrotaan aloitejärjestelmästä.⁷⁶

Helsinki-kanavalla on julkaistu syksyn 2020 aikana nuorten aloitejärjestelmää esittelevä video, jossa kaksi nuorta kertoo aloitejärjestelmästä ja sen toiminnasta. Video havainnollistaa muun muassa sitä, kuinka helppoa aloitteen tekeminen on ja minkälaisia toimenpiteitä nuorten aloitteiden pohjalta on tehty. Video on kaksikielinen (suomi ja ruotsi) ja se on tekstitetty suomeksi ja ruotsiksi, joten se on esteetön ja saavutettava myös kuulovammallisille.⁷⁷

Nuorten kanssa työskentelevien tietoisuutta aloitejärjestelmästä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista nuorten osallistumiseen ja demokratiakasvatukseen on lisätty muun muassa opastuksella. Osallisuusohjaajia ja nuoriso-ohjaajia on informoitu Ruutiimissä⁷⁸ ja ohjaajien omissa Teams-ryhmissä. Erillisiä ohjeita nuorille ja nuoriso-ohjaajille ei ole, mutta tarvittaessa viitataan Mun Stadi-verkkosivustoon, jossa kerrotaan nuorten vaikuttamistoiminnasta.⁷⁹

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa yhdessä laadittu juliste nuorten osallisuus- ja vaikuttamistoiminnasta julkaistiin syksyllä 2020. Julistetta jaetaan nuorisotaloilla ja kouluissa. Sama juliste palvelee sekä nuoria että opettajia.⁸⁰

⁷⁴ Nuorisoneuvoston kysely 11.12.2020.

⁷⁵ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁷⁶ Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020.

⁷⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

⁷⁸ Ruuti-tiimi on noin 10 henkilön ryhmä, joka koostuu nuorisopalveluissa Ruudin eri toimintojen parissa työskentelevistä henkilöistä. Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan kommentit muistiluonnokseen 15.3.2021.

⁷⁹ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

⁸⁰ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Haastatellut kaupunginsihteerit korostavat, että on otettava huomioon, että nuorilla on muitakin vaikuttamisen mahdollisuuksia kuin aloiteoikeus. Kouluilla toteutetaan paljon erilaisia äänestyksiä, joissa nuoret voivat vaikuttaa kaupungin asioihin. Esimerkiksi Ruutibudjetista⁸¹ äänestäminen on kaupunginsihteerien mukaan nuorten näkökulmasta konkreettisempaa kuin aloitteiden teko aloitejärjestelmän kautta. Kaupunginsihteerien mukaan koulujen omissa elimissä on paljon aloitetoimintaa.⁸²

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan haastattelun mukaan nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kannalta on tärkeää ottaa erilaiset vaikuttamisen kanavat käyttöön. Tärkeää olisi tunnistaa eri vaikuttamiskanavat ja niiden käyttötarkoitukset. Nuorten tulisi ymmärtää, minkälaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia heillä on ja harjoitella oman äänensä käyttöä eri kanavissa.⁸³

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan mukaan aloitejärjestelmä voi olla nuorille hankala tapa vaikuttaa. Nuorille luontevampi tapa voisi olla keskustelu, kampanja tai jopa mielenosoitus. Aloitejärjestelmä ei mahdollista keskustelua ja suoraa vaikuttamista, mitä nuoret usein muutokselta haluavat ja kaipaavat.⁸⁴

2.2.3 Nuorten aloitejärjestelmän kehittämiskohteet on tunnistettu

Nuorisopalvelujen suunnittelijan mukaan aloiteprosessin kehittämistyö on ollut 2020 keväästä alkaen haasteiden tunnistamista. Haasteet liittyvät aloitteiden käsittelytapoihin, vuorovaikutuksen puutteeseen, käsittelyprosessin läpinäkyvyyteen, aloiteneettisivun toimimattomuuteen sekä aloitejärjestelmän huonoon tunnettuuteen. Lisäksi aloitesivu toimii osana Munstadi -sivustoa, joka poistuu käytöstä ja korvautuu Nuorten Helsinki -sivustolla. Tässä yhteydessä aloitejärjestelmä on kuitenkin suunniteltava uudestaan. Vain aloitesivuston ja lomakkeen uudistuksen avulla ei yksistään pystytä vastaamaan nykyisiin haasteisiin tai aloitejärjestelmän päätavoitteisiin. Tätä tarvetta vasten toteutettiin palvelumuotoiluprojekti. Kehitystyön tavoitteena on myös selvittää, miten opetuksessa voidaan paremmin hyödyntää uutta aloitesivustoa.⁸⁵

Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelun mukaan useat tahot ovat kritisoineet nuorten aloitepalvelua. On esimerkiksi ihmetelty, miksi Helsingillä on oma kanava aloitteille sen sijaan, että kaupunki olisi mukana valtakunnallisessa nuorten ideat -palvelussa <https://www.nuortenideat.fi>. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on linjattu,

⁸¹ Ruuti-budjetti-äänestys on suunnattu 6.–9.-luokkalaisille. Äänestyksen perusteella valitaan, mitä nuorten ideoimista suunnitelmista toteutetaan Helsingin kunkin alueen nuorisotyöyksikön ja koulujen yhteistyönä. <https://ruutibudjetti.hel.fi/processes/ruuti-2019>. Luettu 24.2.2021.

⁸² Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁸³ Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020.

⁸⁴ Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020.

⁸⁵ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

että oma kanava halutaan pitää, jotta kaupungin digitaalisia vuorovaikutuskanavia ja palveluita voitaisiin kehittää yhtenä kokonaisuutena.⁸⁶

Kaupunginsihteerin haastattelun mukaan nuorilta on kerätty palautetta aloitepalvelusta. Nuoret ovat myös olleet mukana aloitepalvelun kehittämisessä ja muun muassa palvelumuotoilussa. Eräs aloitteiden vastaamisen tapaan kohdistuva kehittämis ehdotus liittyy aloitepalvelun mobiilisovellukseen.⁸⁷ Tässä arvioinnissa toteutuksessa nuorisoneuvostolle suunnatussa kyselyssä (kuvio 1 luvussa 2.1.2) suurin osa nuorista toivoi, että aloitteen tekemisen tulisi olla mahdollista myös kännykällä.⁸⁸

Kaupunginsihteerien haastattelun mukaan ajatuksena on ollut, että kun kaikki nuorten aloitteet viedään niin korkealle taholle kuin kaupunginvaltuustoon, nuorille saadaan kokemus demokratiasta. Mutta tämä käytäntö ei vastaa sitä, miten kuntalaisaloitteita käsitellään, vaan nuorten aloitteilla voidaan sanoa olevan erityiskohtelu.⁸⁹ Kuntalaisaloitteista vain ne aloitteet viedään valtuustoon, jotka on allekirjoittanut vähintään kaksi prosenttia kaupunkilaisista.⁹⁰

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan toimialajohtajan mukaan esillä on ollut ajatus, että olisiko nuorten aloitteiden kriteerejä syytä muuttaa esimerkiksi siten, että aloite eteeni vain siinä tapauksessa, että sitä puoltaisi useampi nuori.⁹¹

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan nuorten aloitejärjestelmää kehitetään nuorilta ja kaupunkiorganisaatiolta tulevan palautteen perusteella. Tavoitteena on ollut kehittää aloitejärjestelmää seuraavilla keinoilla:⁹²

- Ruuti.munstadi.fi/aloitteet -sivusto tehdään toimivaksi molemmilla kotimaisilla kielillä. Nuori voi tehdä aloitteen ja saada siihen vastauksen joko suomeksi tai ruotsiksi.
- Valmistellaan Ruuti nuorten vaikuttamisjärjestelmän posterit, jossa aloitejärjestelmä on mukana. Posterit julkaistaan kolmella eri kielellä.
- Vuoden 2021 alusta uudistetaan nuorisopalveluiden Munstadi-sivusto, jonka osana myös Ruudin-sivut toimivat. Sivut uudistuvat Nuorten Hel-

⁸⁶ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

⁸⁷ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁸⁸ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁸⁹ Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

⁹⁰ Ohje kunnan asukkaan aloitteen käsittelemisestä, kaupunginkanslia ja hallinto-osasto, Helsingin kaupunki 7.6.2018.

⁹¹ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kommentit muistioluonnokseen 15.3.2021.

⁹² Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

sinki -sivustoksi. Tässä yhteydessä nykyisestä, ominaisuuksiltaan vanhentuneesta nuorten aloitesivusta luovutaan. Uusi aloitesivu rakennetaan niin, että se sopii osaksi Nuorten Helsinki -kokonaisuutta.⁹³

Edellä mainituista keinoista kaksi ensimmäistä oli toteutettu vuoden 2021 alkuun mennessä. Viimeistä keinoa eli Nuorten Helsinki -sivustoa ei ole otettu käyttöön suunnitellusti.

Nuorten aloitejärjestelmässä on tunnistettu useita kehittämistarpeita. Nämä liittyvät aloitteiden käsittelyprosessiin ja vuorovaikutukseen, aloitteiden tekemisen ja seurannan digitaaliseen käyttöliittymään sekä aloitejärjestelmän tunnettavuuteen.⁹⁴

Kehittämistyön tunnistetut haasteet ja painopisteet liittyvät seuraaviin teemoihin:⁹⁵

- aloitteiden käsittelytapoihin: käsittely on hidasta, sisäinen prosessi on työläs ja hankala, aloitteet jäävät ”roikkumaan” kaupungin sisäiseen Ahjoasianhallintajärjestelmään,
- vuorovaikutuksen puutteeseen: nuori ei pysty seuraamaan asiansa valmistelua ja etenemistä, eikä myöhempää toimenpiteiden seurantaa,
- aloitteisiin liittyvän nettisivun toimimattomuuteen: rajapinnat eivät toimi,
- aloitejärjestelmän huonoon tunnettavuuteen: toivottua markkinointia ei ole voitu tehdä, koska nykyinen järjestelmä ei pystyisi vastaamaan aloitteiden lisääntyneeseen määrään,
- tietosuoja-asioihin, jotka eivät toteudu riittävällä tasolla,
- verkkopalvelun saavutettavuuteen.⁹⁶

Nuorten aloitteita koskevassa lausunnossaan 14.9.2020 nuorisoneuvosto nosti esiin, että toteutuskelpoiset aloitteetkaan eivät välttämättä johda minkäänlaisiin konkreettisiin toimenpiteisiin ja nuorten aloitteisiin ei anneta riittävän nopeasti vastausta. Lausunnossaan 24.4.2019 nuorisoneuvosto nosti esiin nuorten aloitteiden toteutumisen seurannan ja seurannasta tiedottamisen puutteen. Nämä haasteet on nuorisopalveluissa tunnistettu. Kunkin aloitteen johdosta suoritettujen toimenpiteiden edistymisestä pystyy raportoimaan vain se toimiala tai palvelu, jonka toimintaan aloite kuuluu. Tarkastuslautakunnan arviointikäynnillä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle saatujen tietojen mukaan aloitteiden toteutumisen seurannan ja siitä tiedottamisen tulisi olla

⁹³ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

⁹⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

⁹⁵ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

⁹⁶ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kaupungin kaikkien toimialojen ja palveluiden vastuulla.⁹⁷ Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan toimialajohtajan mukaan aloitejärjestelmän onnistumisen mittari pitäisi olla se, miten aloitteet käsitellään ja mikä kokemus nuorille prosessista jää.⁹⁸

Aloitejärjestelmän kehittämiseen haetaan eri toimijoiden näkemyksiä

Lokakuussa 2020 kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan ratkaisutoimistolla toteutettiin palvelumuotoiluprojekti, joka tähtäsi aloitejärjestelmän uudistamiseen. Palvelumuotoilun avulla haluttiin muodostaa kokonaiskuva aloitejärjestelmän nykytilasta, sen roolista vaikuttamisjärjestelmän kokonaiskuvassa, sekä luoda yhteinen visio tavoitteista ja suuntaviivoista aloitejärjestelmän kehittämiseksi. Palvelumuotoilussa verrataan Helsingin nuorten aloitejärjestelmää parhaisiin käytäntöihin muualla ja pyritään oppimaan niistä.⁹⁹ Tavoitteena on kaupunkiyhteinen alusta nuorten aloitejärjestelmälle.¹⁰⁰

Oppilaskuntia on toivottu mukaan aloitejärjestelmän kehittämiseen. Nuorisopalvelujen suunnittelijan mukaan nuorisopalveluilla ja koulujen oppilaskunnilla ei ole sellaista yhteistä foorumia, jolla nuorisopalvelut pystyisi tavoittamaan jokaisen oppilaskunnan. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialakin tavoittaa vain osan oppilaskunnista, koska osa Helsingissä sijaitsevista kouluista on yksityisiä tai valtion kouluja. Muihin kuin kaupungin kouluihin joudutaan olemaan yhteydessä erikseen. Myös nuorisoneuvoston nuoria on kannustettu viemään viestiä aloitetoiminnasta omien koulujensa oppilaskunnille.¹⁰¹

Nuorisopalveluiden Ruutitiimissä koordinoidaan Ruudin eri toimintojen välistä yhteistyötä ja viestintää. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteisen Ruudin ohjausryhmän tehtävä on ohjata toimialojen yhteistä tekemistä liittyen nuorten vaikuttamisjärjestelmään. Toimialojen yhteisen, asiantuntijoista koostuvan Ruudin työryhmän tehtävä on valmistella asioita ohjausryhmälle. Jäsenet ovat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan asiantuntijoita.¹⁰²

Aloitekäyttöliittymää ei ole uudistettu

Aloitelomakkeen käyttöliittymää ei ole uudistettu vuosina 2019–2020 muutoin kuin siten, että Ruuti.munstadi.fi/aloitteet -sivusto oli tehty toimivaksi molemmilla kotimaisilla kielillä. Tarkoituksena on, että <http://munstadi.fi/> -nettisivut poistuvat keväällä

⁹⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

⁹⁸ Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan kommentit muistiolounnokseen 15.3.2021.

⁹⁹ Haastateltava käytti sanaa ”benchmarkkaus”. Käsitteen selitys <https://fi.wikipedia.org/wiki/Vertailukohde>. Luettu 8.3.2021.

¹⁰⁰ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

¹⁰¹ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

¹⁰² Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2021 ja tilalle tulee uusi verkkosivusto, Nuorten Helsinki. Tällöin myös aloitelomakkeen käyttöliittymä uusitaan. Aloitelomakkeen käytettävyyttä, tietoturvaa ja saavutettavuutta on tarkoitus parantaa.¹⁰³

Uuden verkkosivuston julkaisuajankohta viivästyi alun perin suunnitellusta vuodenvaihteesta 2020–2021 useista syistä. Näitä olivat esimerkiksi julkaisualustan kilpailutuksen tekninen toteutus ja kilpailutuksen valmistelu, jotka veivät huomattavasti enemmän aikaa kuin alun perin arvioitiin. Kulttuuri- ja vapaa-ajan projektisuunnittelijalta saadun tiedon mukaan verkkojulkaisu on tarkoitus julkaista maaliskuun 2021 aikana siten, että sivustoa täydennetään sitä mukaa, kun suunniteltuja toiminnallisuksia ja sisältöjä saadaan valmiiksi.¹⁰⁴

2.3 Nuorisoneuvoston vaalit

2.3.1 Vaalien järjestäminen ja vaalien tavoitteet

Helsinki järjesti vuonna 2019 nuorisoneuvoston vaalit kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelujen ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyönä. Vaaleihin sai asettua ehdolle 9.–29.9.2019 välisenä aikana.¹⁰⁵ Vaalit järjestettiin ensimmäistä kertaa yhteistyössä Espoon ja Vantaan nuorisotoimien kanssa samoilla aikatauluilla. Vaalit alkoivat kaikissa kaupungeissa samana päivänä ja Helsinki muutti nuorisoneuvoston edustuskauden kaksivuotiseksi Espoon ja Vantaan tapaan. Pääkaupunkiseudun kaupunkien vaalikäytäntöjä yhtenäistämällä pyrittiin nuorisovaalien parempaan näkyvyyteen ja vaikuttavuuteen.¹⁰⁶ Vaaleissa saivat asettua ehdolle ja äänestää 13–17-vuotiaat nuoret. Äänestys toteutettiin kouluissa ja nuorisotaloilla 11.–29.11.2019 välisenä aikana.¹⁰⁷

¹⁰³ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020; Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan projektisuunnittelijalta 2.3.2021 sähköpostitse saatu tieto.

¹⁰⁴ Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan projektisuunnittelijalta 2.3.2021 sähköpostitse saatu tieto.

¹⁰⁵ RehTi 18.6.2019 (Kasvatuksen ja koulutuksen perusopetusjohtajan tiedote rehtoreille) Helmi-intranet, KASKO, Oppiminen, Perusopetus. Luettu 28.1.2021; <https://www.sttinfo.fi/tiedote/suomen-suurimmat-nuorisovaalit-starttaavat-1111-nuorten-vaaliteemoissa-nousevat-esiin-mm-ilmastonmuutos-ja-turvallinen-elinymparisto?publisherId=60579873&releaseld=69868521>. Luettu 28.1.2021; Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin vuosi 2019.

¹⁰⁶ <https://www.sttinfo.fi/tiedote/suomen-suurimmat-nuorisovaalit-starttaavat-1111-nuorten-vaaliteemoissa-nousevat-esiin-mm-ilmastonmuutos-ja-turvallinen-elinymparisto?publisherId=60579873&releaseld=69868521>. Luettu 16.3.2021; Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan kommentit muistioloonnokseen 15.3.2021.

¹⁰⁷ RehTi 18.6.2019 (Kasvatuksen ja koulutuksen perusopetusjohtajan tiedote rehtoreille) Helmi-intranet, KASKO, Oppiminen, Perusopetus. Luettu 28.1.2021; <https://www.sttinfo.fi/tiedote/suomen-suurimmat-nuorisovaalit-starttaavat-1111-nuorten-vaaliteemoissa-nousevat-esiin-mm-ilmastonmuutos-ja-turvallinen-elinymparisto?publisherId=60579873&releaseld=69868521>. Luettu 28.1.2021; Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin vuosi 2019.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Nuorisopalvelut vastasi vaalien suunnittelusta, koordinoinnista ja toteutuksesta, esimerkiksi äänestyspisteiden järjestämisestä kouluihin. Vaaleissa äänestettiin digitaalisesti nVotes -sovelluksella koulun tai oppilaitoksen sähköpostitunnuksilla tai äänestäjälle henkilökohtaisesti luodulla tunnuksella. Vaalien viestinnästä vastasivat kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kehittämissyksikkö, ICT-tuki ja viestintä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala puolestaan vastasi digitaalisen äänestyksen mahdollistamisesta kouluissa ja oppilaitoksissa tiedottamisesta koulujen ja oppilaitosten johdolle, opettajille, huoltajille, vanhempainyhdistyksille ja johtokunnille sekä oppilas- ja opiskelijakuntapäivillä tiedottamisesta ja oppilas- ja opiskelijakunnan hallitusten ja näitä ohjaavien opettajien perehdytyksestä ja koulutuksesta.¹⁰⁸

Nuorisoneuvoston vaaleista tiedotettiin ennen vaaleja oppilas- tai opiskelijakuntapäivillä. Oppilaskuntapäivät on vuosittain järjestettävä tapahtuma, jossa peruskoulujen oppilaat ja toisen asteen opiskelijat ideoivat ja suunnittelevat lukuvuoden osallisuus-toimintaa. Päiville osallistuvat oppilaat voivat edustaa erilaisia koulun osallisuusryhmiä, esimerkiksi tukioppilaita tai ympäristöryhmän jäseniä. Kustakin koulusta osallistuu oppilaskuntapäiville yleensä kahdesta neljään oppilasta. Myös nuorisoneuvoston edustajat olivat mukana oppilaskuntapäivillä kertomassa omasta toiminnastaan.¹⁰⁹

Kaikki nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelmassa esitetyt nuorten edustuksellisen toiminnan mittarit strategiakaudella 2017–2021 liittyvät nuorisoneuvoston vaaleihin. Kyseisiksi seurantamittareiksi on määritelty ehdokkaiden lukumäärä, koko kaupungin äänestysprosentti, äänestysprosentti postinumeralueittain, ehdokkaiden ja valittujen määrä postinumeralueittain sekä koulujen äänestysprosentit.¹¹⁰ Nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan olisi hyvä saada kaupunkitasoinen linjaus sille, mitä tietoa nuorisovaaleista halutaan kerätä. Tiedonsaantiin koulujen ja kaupunginosien äänestysaktiivisuudesta on ollut nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan kiinnostusta joissakin yhteyksissä, mutta selkeää linjausta tai tehtävänantoa näiden tietojen keräämisestä ei ole ollut.¹¹¹

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelut eivät kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan mukaan keskustelleet nuorten edustuksellisen toiminnan mittareista kasvatuksen ja koulutuksen asiantuntijoiden kanssa strategiamittareita asettaessaan. Haastattelun pedagogisen asiantuntijan mukaan koulukohtaiset ja alueelliset äänestysprosentit soveltuvat pedagogisesta näkökulmasta huonosti kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tavoitteisiin äänestämiseen kannustamisesta. Koulukohtaisten tai alueellisten tulosten julkistaminen johtaisi rankinglistoihin,

¹⁰⁸ Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 10; Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin vuosi 2019.

¹⁰⁹ <https://ruuti.munstadi.fi/tapahtumat/oppilaskuntapaivat/>. Luettu 4.2.2021; Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot; Helmi-intranet, Nk. Toiminta, Muut toimintamuodot, Ruuti, Avaintapahtumat, Ruuti-oppilaskuntapäivät. Luettu 2.3.2021.

¹¹⁰ Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019 17.

¹¹¹ Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan kommentit muistioloonnokseen 15.3.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

joita kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ei halua luoda. Haastattelun pedagogisen asiantuntijan mukaan erityisesti huonosti äänestäneiden koulujen julkinen nimeäminen ei edistäisi äänestysaktiivisuuden kasvattamista. Kun kyseessä ovat alaikäiset ja koulupäivään kuuluva toiminta, matala äänestysprosentti näyttyy haastattelun pedagogisen asiantuntijan mukaan koulun epäonnistumisena, jolloin koulut voivat leimaantua. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan mukaan tulevaisuudessa nuorten vaikuttamismahdollisuuksiin liittyviä mittareita asettaessa pitäisi miettiä tarkemmin, millaisesta tiedosta tai tuloksista hyödytään.¹¹²

Nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan Ruudin toimintasuunnitelmassa esitettyjen strategiamittareiden valmistelu jäi aikoinaan kesken. Vaikuttamisjärjestelmälle on ollut vaikea keksiä hyviä numeerisia mittareita.¹¹³

Ruudin vuosia 2019–2021 koskevan toimintasuunnitelman mukaan vaaleissa tavoiteltiin, että nuorisoneuvoston ohjaajien vaalityö painottuisi nuorten innostamiseen ehdolle asettumiseen eri alueilla yhdessä nuorisotyöyksiköiden ja koulujen kanssa. Vaalityössä oli tarkoitus kehittää uusia lähestymistapoja. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan perusopetusjohtajan rehtoreille suunnatun antaman tiedotteen mukaan vuoden 2019 vaaleissa tavoiteltiin äänestysprosentin nostamista.¹¹⁴

2.3.2 Ehdokkaiden määrä kasvoi, mutta äänestysprosentti laski hieman

Nuorisovaalien ehdokkaiden määrä kasvoi vuoden 2018 vaalien yhteensä 60 ehdokkaasta vuoden 2019 vaalien 72 ehdokkaaseen.¹¹⁵

Sekä äänestäjien määrä, että äänestysprosentti laskivat hieman vuonna 2019 verrattuna vuoteen 2018. Vuoden 2018 vaaleissa annettiin yhteensä 9 493 ääntä ja äänestysprosentti oli 35,7, kun vuoden 2019 vaaleissa annettiin 9 396 ääntä ja äänestysprosentti oli 35,4.¹¹⁶

Nuorisoneuvoston vaalien ehdokkaiden ja valittujen määrä postinumeroalueittain kuuluivat nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toiminnan strategiakaudella 2017–

¹¹² Pedagogisen asiantuntijan Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020; Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹¹³ Nuorisopalvelujen aluepäällikön haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 22.7.2020.

¹¹⁴ Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 14, 17; RehTi 18.6.2019 (Kasvatuksen ja koulutuksen perusopetusjohtajan tiedote rehtoreille) Helmi-intranet, KASKO, Oppiminen, Perusopetus. Luettu 28.1.2021.

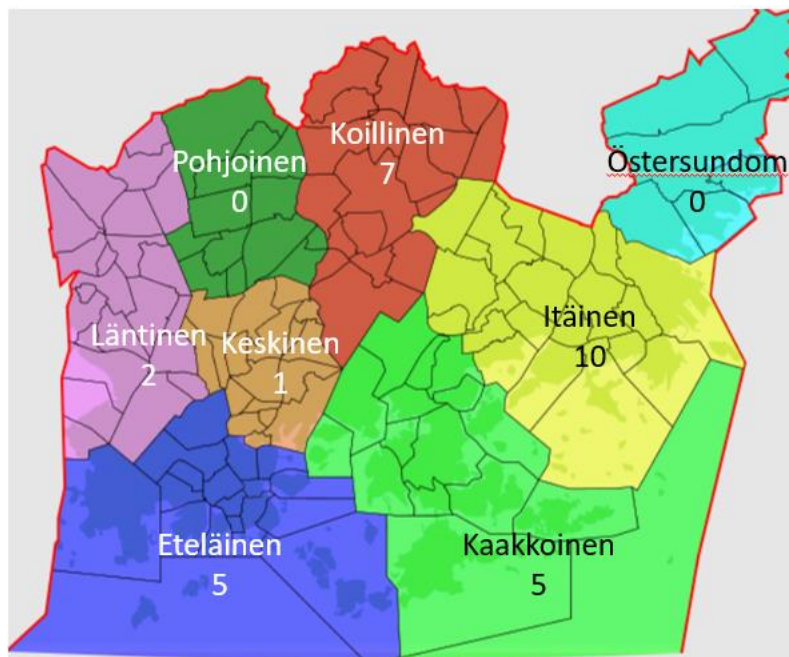
¹¹⁵ Helsingin nuorisoneuvoston asettaminen vuodeksi 2019. Khs 17.12.2018 § 815; Helsingin nuorisoneuvoston asettaminen vuosiksi 2020–2021. Khs 16.12.2019 § 861.

¹¹⁶ Nuorisovaalien äänimäärät 2018 ja 2019. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta 23.11.2020. Helsingin nuorisoneuvoston asettaminen vuodeksi 2019. Khs 17.12.2018 § 815; Helsingin nuorisoneuvoston asettaminen vuosiksi 2020–2021. Khs 16.12.2019 § 861.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2021 seurattaviin mittareihin.¹¹⁷ Arviointiin ei kuitenkaan saatu tietoa kyseisistä mittareista vuoden 2019 nuorisovaaleista. Kuviossa 3 esitetään nuorisoneuvostoon vuonna 2019 valittujen määrät suurpiireittäin. Eniten ehdokkaita valittiin itäisestä suurpiiristä, yhteensä 10 nuorta. Pohjoisesta suurpiiristä tai Östersundomista ei tullut valituksi yhtään ehdokasta. On huomioitava, että Östersundomin suurpiirin väkiluku on hyvin pieni verrattuna muihin Helsingin suurpiiriin, joten äänioikeutettujen nuortenkin määrä kyseisessä suuripiirissä on ollut pieni.¹¹⁸

Kuvio 3. Nuorisoneuvostoon vuonna 2019 valitut suurpiireittäin.¹¹⁹

Äänestysprosentti postinumeroalueittain kuului myös nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toiminnan strategiakaudesta 2017–2021 seurattaviin mittareihin.¹²⁰ Tästäkään mittarista ei saatu tietoja arviointiin vuoden 2019 vaaleista. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta saatujen tietojen mukaan alueiden väliset erot äänestykseen osallistumisessa olivat pienemmät vuonna 2019 kuin vuonna 2018.¹²¹ Alueellisia ää-

¹¹⁷ Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 14, 18.

¹¹⁸ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisiohjaajalta sähköpostitse saadut tiedot 24.2.2021, Nuorisoneuvoston toimintasuunnitelma 2020; Helsingin tilastollinen vuosikirja 2019, väestö. Saatu <https://www.avoin-data.fi/data/fi/dataset/helsingin-tilastollinen-vuosikirja>. Luettu 26.2.2021.

¹¹⁹ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisiohjaajalta sähköpostitse saadut tiedot 24.2.2021, Nuorisoneuvoston toimintasuunnitelma 2020.

¹²⁰ Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 14, 18.

¹²¹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

nestystuloksia tarkastellessa on huomioitava, että vuonna 2019 merkittävä osa oppilaista (13 prosenttia) ei ilmoittanut asuinpaikkansa postinumeroa, kun vuonna 2018 tällaisia äänestäjiä oli vain 1 prosentti.¹²²

Peruskoulujen äänestysprosentti parani 84,7 prosentista vuonna 2018 vuoden 2019 91,6 prosenttiin.¹²³ Sen sijaan lukiossa äänestysprosentti heikkeni vuoden 2018 yhdeksästä prosentista 7,6 prosenttiin vuonna 2019. Lukioissa äänestäjiä oli suhteellisen vähän kumpanakin vuonna. Tähän vaikutti kasvatuksen ja koulutuksen toimialan mukaan osittain se, että osa lukiolaisista on jo täyttänyt 18 ja siten ei ole äänioikeutettu nuorisoneuvoston vaaleissa.¹²⁴

Arvioinnin tekijöiden päätelmien mukaan äänioikeutettujen vähäinen määrä ei voi selittää kokonaan lukiolaisten alhaista äänestysprosenttia nuorisoneuvoston vaaleissa, koska esimerkiksi Tilastokeskuksen koko maata koskevien tietojen mukaan hieman yli puolet vuonna 2019 lukioissa opiskelleista oli alle 18-vuotiaita.¹²⁵ Lukioiden vähäisiä äänimääriä voisi sen sijaan paremmin selittää se, että noin kolmannes Helsingissä toimivista lukioista on jonkin muun tahon järjestämisvastuulla kuin Helsingin kaupungin.¹²⁶

Vuoden 2019 nuorisovaaleissa oli hyvin vähän äänestäjiä (38 henkilöä) muista oppilaitoksista kuin peruskouluista tai lukioista. Näiden oppilaitosten äänestäjämäärä oli pienempi kuin vuonna 2018 (69 henkilöä). Pientä äänestäjien määrää mahdollisesti selittää suuri yli 18-vuotiaiden osuus näissä kouluissa. Vuoden 2018 nuorisovaaleissa oli vielä merkittävä määrä (530) nuorisotaloilla äänestäneitä nuoria, mutta vuonna 2019 heitä oli erittäin vähän (38).¹²⁷

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta saatujen tietojen mukaan koulujen ja oppilaitosten välillä oli isot erot vuoden 2019 nuorisoneuvoston vaalien äänestysprosentteissa: peruskouluissa vaihteluväli oli 0–100 ja lukioissa 4–61. On otettava huomioon, että toimialalta saadut tiedot äänestysprosentteista kattavat nuorisoneuvoston vaalien ohella myös syksyllä 2019 kouluissa järjestetyt nuorten osallistuvan budjetoinnin

¹²² Nuorisovaalien äänimäärät 2018 ja 2019. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta 23.11.2020.

¹²³ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹²⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹²⁵ Lukio-opiskelijat 2019 ikäryhmittäin. Väestö ja perusasteen jälkeisen tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijat, Oppilaitosten opiskelijat ja tutkinnot Tilastokeskus.

¹²⁶ Päätelmä on arvioinnin tekijöiden. Tiedot Helsingin lukioiden järjestäjistä saatu lähteestä Lukiokoulutuksen oppilaitokset 2018. Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen. Vuoden 2018 tiedot olivat viimeisimmät tilastopalvelusta arviointia tehdessä saatavat tiedot.

¹²⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

(RuutiBudjetti¹²⁸) ja koko kaupungin yhteisen osallistuvan budjetoinnin (OmaStadi¹²⁹) äänestykset.¹³⁰

Arviointiin ei saatu tarkempia tietoja vuoden 2019 nuorisoneuvoston vaalien koulu- ja oppilaitoskohtaisista tai alueellisista äänestysprosentteista eikä äänioikeutettujen määrästä kouluittain tai oppilaitoksittain. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan kaikkia kouluja ja oppilaitoksia ei tavoitettu vaaleja järjestäessä.¹³¹ Arviointiin ei saatu tietoa siitä, missä kouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa vaalit jäivät kokonaan järjestämättä.

Suurimmat koulu- tai oppilaitoskohtaiset äänimäärät olivat yli 300 ääntä, kun taas noin kymmenessä prosentissa 132 äänestykseen osallistuneesta kouluista tai oppilaitoksesta ei annettu yhtään ääntä. Noin viidenneksessä äänestykseen osallistuneista kouluista ja oppilaitoksista annettiin enemmän kuin sata ääntä. Näiden joukossa oli sekä kasvatuksen että koulutuksen toimialan, että muiden koulutuksen järjestäjien kouluja ja oppilaitoksia. Kaikki aktiivisimmin äänestäneet koulut olivat peruskouluja, lukuun ottamatta yhtä lukiota. Koulut ja oppilaitokset, joista ääniä ei tullut lainkaan, olivat pääsääntöisesti muita kuin Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kouluja tai oppilaitoksia. Suurin osa näistä kouluista oli myös toisen asteen oppilaitoksia, joissa osa oppilaista on täysi-ikäisiä ja täten vailla äänioikeutta nuorisoneuvoston vaaleissa.¹³²

2.3.3 Koulujen ja oppilaitosten autonomia äänestämään innostamisen haasteena

Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan kuntalain edellyttämät nuorisoneuvoston vaalit ovat yksi ”demokratiakasvatuksen kulmakivistä”. Joissakin kunnissa ei järjestetä lainkaan nuorisovaaleja, mutta niin suuressa kunnassa kuin Helsingissä nuorisoneuvostoa tuskin voisi nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan nimittää ilman vaaleja. Toiminnanjohtajan mukaan kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa tulisi antaa laadukasta, tasapuolista ja yhdenvertaista demokratiakasvatusta nuorisoneuvoston vaaleista ja niissä ehdolle asettumisesta riippumatta siitä, onko kysymyk-

¹²⁸ Ruuti-budjetti-äänestys on suunnattu 6.–9.-luokkalaisille. Äänestyksen perusteella valitaan, mitä nuorten ideoimista suunnitelmista toteutetaan Helsingin kunkin alueen nuorisotyöyksikön ja koulujen yhteistyönä. <https://ruutibudjetti.hel.fi/processes/ruuti-2019>. Luettu 24.2.2021.

¹²⁹ OmaStadi on kaikille helsinkiläisille suunnattu tapa toteuttaa osallistuvaa budjetointia. Kaupunkilaisten kehittämien ideoiden toteuttamisesta voivat äänestää kaikki 12 vuotta äänestysvuonna täyttävät ja sitä vanhemmat helsinkiläiset. <https://omastadi.hel.fi/pages>. Luettu 24.2.2021.

¹³⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹³¹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹³² Nuorisovaalien äänimäärät 2019. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta 23.11.2020. Päätelmät perustuvat arvioinnin tekijöiden analyysiin. Tiedot koulujen ja oppilaitosten järjestäjistä on saatu lähteistä Perusopetuksen oppilaitokset 2019, Lukiokoulutuksen oppilaitokset 2018 ja Ammatillisen koulutuksen oppilaitokset 2018. Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

sessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tai jonkun muun tahon järjestämisvastuulla oleva koulu tai oppilaitos tai esimerkiksi lukio tai ammattioppilaitos. Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan vuoden 2019 vaaleissa on ollut todennäköisesti eroja siinä, miten oppilaita on ohjattu äänestämään eri kouluissa. Haastateltu nuorisopalvelujen toimiinnanjohtaja pitää vuoden 2019 vaalien äänestysprosenttia hyvin matalana.¹³³

Haastateltujen nuorisopalvelujen aluepäällikön ja toiminnanjohtajan mukaan yksityisten koulujen ja oppilaitosten kanssa toimiminen ja niissä opiskelevien nuorten osallistaminen keskitetysti esimerkiksi nuorisovaaleja järjestäessä on ollut hankalaa, koska koulut päättävät toiminnastaan itsenäisesti. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan myös kasvatuksen ja koulutuksen toimialan järjestämisvastuulla olevilla kouluilla ja oppilaitoksilla on eroja siinä, kuinka ne ottavat nuorisovaalit osaksi omaa toimintaansa. Kullakin koululla on omat käytäntönsä siinä, kuinka ne toteuttavat nuorten osallisuutta.¹³⁴

Tässä arvioinnissa nuorisoneuvoston jäsenille suunnatun kyselyn 13 vastaajasta kolme ei ollut saanut riittävästi tietoa nuorisovaaleista omasta koulustaan tai oppilaitoksestaan. Kymmenen vastaajan mielestä vaalit oli järjestetty hyvin vastaajan omassa koulussa tai oppilaitoksessa.¹³⁵

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan yhtenä syynä vuoden 2019 vaalien edellistä vuotta heikompaan äänestysaktiivisuuteen voi olla esimerkiksi se, että useiden äänestysten toteuttaminen kouluissa ja oppilaitoksissa vain kahden kuukauden aikana vei oppilailta kiinnostuksen äänestykseen. Nuorisovaalien ohella kouluissa ja oppilaitoksissa järjestettiin syksyllä 2019 myös Ruuti-budjetti¹³⁶ ja OmaStadi¹³⁷ -äänestykset. Koulujen välisten erojen yhtenä syynä voi olla, että kaikki koulut ja oppilaitokset eivät osallistuneet oppilas- tai opiskelija-

¹³³ Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021.

¹³⁴ Nuorisopalvelujen aluepäällikön haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 22.7.2020; Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot; Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021; Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan kommentit muistioloonnokseen 15.3.2021.

¹³⁵ Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

¹³⁶ Ruuti-budjetti-äänestys on suunnattu 6.–9.-luokkalaisille. Äänestyksen perusteella valitaan, mitä nuorten ideoimista suunnitelmista toteutetaan Helsingin kunkin alueen nuorisotyöyksikön ja koulujen yhteistyönä. <https://ruutibudjetti.hel.fi/processes/ruuti-2019>. Luettu 24.2.2021.

¹³⁷ OmaStadi on kaikille helsinkiläisille suunnattu tapa toteuttaa osallistuvaa budjetointia. Kaupunkilaisten kehittämien ideoiden toteuttamisesta voivat äänestää kaikki 12 vuotta äänestysvuonna täyttävät ja sitä vanhemmat helsinkiläiset. <https://omastadi.hel.fi/pages>. Luettu 24.2.2021.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kuntapäiville, eivätkä ohjaavien opettajien koulutusiltapäivään, joissa olisi saanut tietoa vaaleista. Joissakin kouluissa ja oppilaitoksissa vaalitoimintaa ei nähdä koulutyöhön kuuluvaksi.¹³⁸

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan mukaan nuorisovaalit saadaan tulevaisuudessa järjestettyä paremmin, kun yhteistyötä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa tiivistetään. Molemmilla toimialoilla on tärkeää olla yhteinen tavoite, jonka edistämiseksi työskennellään määrätietoisesti. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan mukaan eräänä haasteena aiemmissa nuorisovaaleissa on ollut toiminnan pirstaloituminen useamman tekijän vastuulle.¹³⁹ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan näkökulmasta haasteet ovat liittyneet etupäässä yksittäisten koulujen kanssa toimimiseen. Joidenkin koulujen kanssa on ollut erinomaista yhteistyötä, kun taas joidenkin kanssa yhteistyö on ollut vaikeaa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan mukaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on kuitenkin sitoutunut asiantuntija ja ohjausryhmä, joten tätä osin yhteistyö toimialojen välillä parantunut.¹⁴⁰

2.3.4 Vaaliaktiivisuutta voitaisiin lisätä tiedotusta parantamalla

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan äänestysaktiivisuutta voisi lisätä ja koulujen välisiä eroja kaventaa viestimällä kouluihin paremmin osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. Vaalien markkinointi nuorille voisi olla nykyistä voimakkaampaa ja tiedotus pitäisi toteuttaa eri tavalla eri ikäryhmille. Ehdokkaat pitäisi myös esitellä paremmin. Nuoret tulisi ottaa mukaan vaaliviestinnän suunnitteluun, jolloin heidät saataisiin aktivoitua toimintaan muiden saman ikäisten innostamina. Viestinnässä tulisi ottaa huomioon, että koulut ja oppilaitokset ovat erilaisissa lähtötilanteissa.¹⁴¹

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan osallisuuden ja vaikuttamisen keinoja tulisi konkretisoida ohjaaville opettajille ja laajemminkin kouluille ja oppilaitoksille. Opetussuunnitelmissa oppijoiden osallisuuden vahvistamisesta linjataan selkeästi, mutta koulut ja oppilaitokset tarvitsevat tukea linjauksen toteuttamisessa käytännössä.¹⁴²

Tarkastuslautakunnan kyselyyn vastanneilla nuorisoneuvoston edustajilla oli hyvin konkreettisella tasollakin olevia ideoita vaalien markkinointiin ja niistä tiedottamiseen.

¹³⁸ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹³⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kommentit muistiolounnokseen 12.3.2021.

¹⁴⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

¹⁴¹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁴² Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Näitä olivat esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden pitämät aamunavaukset kouluilla tai infopakettit kouluille dioina tai videoina. Infopakettit voisivat sisältää ehdotuksia aiheen käsittelemiseksi oppitunneilla ja oppilaiden aktivoimiseksi. Myös opettajille tulisi antaa enemmän tietoa äänestämisestä. Vaaleja tulisi mainostaa erilaisissa nuorten vaikuttamisryhmissä, esimerkiksi puolueiden nuorisojärjestöissä. Vaaleissa voitaisiin järjestää ehdokaspaneeli. Vaaleja voitaisiin myös markkinoida julkisilla paikoilla, esimerkiksi metrossa tai valomainoksina. Eräs vastaajista toi myös esille, että vaaleissa voisi lähettää jatkossa kirjeet äänioikeudesta, kuten vuonna 2018 oli menetelty, mutta vastauksesta päätellen vuonna 2019 ei.¹⁴³

Nuorisopalvelut ja kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ovat vuonna 2020 pyrkineet kehittämään uusia työkaluja nuorten vaikuttamisjärjestelmästä tiedottamiseen, vaalit mukaan lukien. Tällaisia ovat esimerkiksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyössä nuorisoneuvoston sekä oppilas- ja opiskelijakuntien hallitusten kanssa kehittämä Osallistu ja vaikuta -opas oppijoille sekä kulttuuri ja vapaa-ajan toimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhdessä laatima Ruuti-vaikuttamisjärjestelmää havainnollistava juliste. Julisteen ja oppaan avulla opettajat pystyvät työssään havainnollistamaan, mitä kaikkea vaikuttamisen välineitä nuorille on tarjolla. Opas ja juliste ovat julkisesti saatavilla kaikille avoimilla Helsinki Oppii -verkkosivustolla. Näitä kumpaakaan ei kuitenkaan ollut arviointia laatiessa vielä markkinoitu koronapandemian vuoksi. Oppaasta ja julisteesta on kuitenkin tiedotettu oppilaskuntapäivillä ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sisäisesti opehuone-verkkopalvelussa, johon on koottu helsinkiläiskoulujen opettajille tärkeitä asioita ja linkkejä.¹⁴⁴

Yksi tarkastuslautakunnan kyselyyn vastannut nuorisoneuvoston edustaja toi myös esille, että äänestämisen tekninen toteutus voitaisiin jatkossa järjestää paremmin. Olisi hyvä, jos nuoren ei itse tarvitsisi valita äänestäessään taustatietojaan eli esimerkiksi kouluun, vaan riittäisi, jos hän syöttäisi vaalijärjestelmään vain ehdokkaan numeron.¹⁴⁵ Taustatietoja on nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan kerätty, koska on haluttu tietää äänestysaktiivisuus eri alueilla tai kouluissa ja oppilaitoksissa. Jos näitä tietoja edelleen halutaan kerätä, pitäisi miettiä, onko olemassa jokin muu tapa kerätä niitä.¹⁴⁶

Vuoden 2019 vaaleissa jaettiin rahapalkintoja äänestysprosentin mukaan korkeimmille kouluille. Idea palkitsemiseen syntyi perusopetuksessa, jossa haluttiin kannustaa oppilaita mukaan äänestykseen. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan mukaan

¹⁴³ Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

¹⁴⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot; Pedagogisen asiantuntijan Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020; <http://www.kaskonuutiskirje.fi/etusivu/opehuone-sivusto-on-opettajien-tyokalu-pakki.html>. Luettu 8.2.2021.

¹⁴⁵ Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

¹⁴⁶ Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan kommentit muistioloonnokseen 15.3.2021.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

palkitsemisella on saattanut olla vaikutusta siihen, että nuorisovaalien äänestysprosentti pysyi lähes samalla tasolla kuin edellisenä vuonna, vaikka vuonna 2019 oli useita eri äänestyksiä samoihin aikoihin. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tavoitteena on edelleenkin nostaa äänestysaktiivisuutta positiivisesti kannustamalla. Aktiivisten koulujen palkitseminen ja näiden koulujen julkaiseminen innostaa muitakin aktiivisuuteen.¹⁴⁷

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on pyrkinyt tukemaan osallistumisesta syrjään jäävien nuorten mahdollisuutta äänestää nuorisoneuvoston vaaleissa muun muassa siten, että äänestäminen on tehty mahdolliseksi mahdollistettu kaikille kouluille erityiskoulut mukaan lukien. Tätä varten vaalien äänestyskäytännöt on esimerkiksi kuvattu lukutaidottomille nuorille ammattilaisen kanssa tehtyjen kuvitustaulujen avulla. Lisäksi oppilailta ja opiskelijoilta ei ole vaadittu niin sanottua vahvaa tunnistautumista äänestyssovellukseen esimerkiksi verkkopankkitunnusten avulla, koska kaikilla oppilailta ja opiskelijoilla ei ole niitä. Lisäksi oppilaiden ja opiskelijoiden äänestämistä on helpotettu siten, että heidän on ollut mahdollista äänestää ohjaajien tuella ja yhteisillä tablettitietokoneilla.¹⁴⁸

2.3.5 Ehdokkuus ei kiinnosta, koska nuorisoneuvoston toimintaa ei tunneta

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan mukaan nuorisoneuvoston toiminta kiinnostaa vain marginaalista nuorten ryhmää, koska toiminta vie paljon aikaa ja saattaa näyttäytyä nuorille kankeana vaikuttamisen muotona. Lisäksi koululaiset ovat tuoneet esiin tietämättömyyden nuorisoneuvoston toiminnasta.¹⁴⁹

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan ehdokkaaksi asettumiseen voitaisiin kannustaa siten, että nuorille annettaisiin selkeämpi kuvaus siitä, millaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia nuorisoneuvostossa on. Tarvittaisiin myös konkreettisia esimerkkejä siitä, minkälaista aktiivisuutta nuorisoneuvoston jäseniltä odotetaan. Nuorten pitäisi kyetä viestimään viestiä suoraan nuorille ilman aikuisia välikäsinä. Tarkastuslautakunnan kyselyyn vastanneet nuoret mainitsivat myös kaikki edellä mainitut kehittämisisideat. Kasvatuksen ja koulutuksen arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan vieraskielisten ehdokkaiden tavoittaminen ja innostaminen on haasteellista.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁴⁸ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

¹⁴⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁵⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot; Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Tarkastuslautakunnan nuorisoneuvoston jäsenille suunnatun kyselyn 13 vastaajasta kuuden mukaan ehdokkaiden houkuttelu oli onnistunutta, kun taas kaksi vastaajaa oli tästä eri mieltä. Kaksi nuorta ei ottanut asiaan kantaa. Kolme kyselyyn vastanneista ei ollut saanut riittävästi tietoa nuorisoneuvoston toiminnasta ehdokkaaksi ryhtyessään. Vastaajat olivat yleisimmin saaneet tietoa nuorisoneuvoston toiminnasta koulustaan, mutta myös esimerkiksi nuorisotalolta, ystäviltään tai vanhemmiltaan. Vain yksi vastanneista epäröisi suositella ehdokkaaksi ryhtymistä muille nuorille.¹⁵¹

Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan yksi ehdolle asettumista haittaava seikka voi olla se, että muut oppilaat saattavat kohdella ehdokkaita ikävällä tai nöyryyttävällä tavalla. Tämä ongelma otetaan kouluissa vakavasti ja siihen puututaan, jos tällaista tulee koulujen tietoon. Tarkastuslautakunnan nuorisoneuvoston jäsenille tekemän kyselyn mukaan neuvostoon valituilla ei juuri ollut kokemuksia kiusatuksi tulemisesta ehdokkuutensa tai nuorisoneuvoston jäsenyytensä vuoksi.¹⁵² On kuitenkin otettava huomioon, että kyselyyn vastanneet nuoret ovat hyvin valikoitunut ja pieni joukko, joka eivät edusta kaikkia koululaisia ja opiskelijoita.

Nuorisopalveluiden mukaan vaaliehtokkaiden ja nuorisovaltuutettujen mahdollista kiusaamista on pyritty estämään esimerkiksi informoimalla nuorten huoltajia ja pyytämällä heiltä lupa tai sitoutuminen toimintaan jo ehdokasaikana. Huoltajia on kannustettu nuorten tukemiseen. Kiusaamisen ehkäisemiseksi myöskään vaaleissa kaikkien ehdolla olleiden äänimääriä ei ole julkaistu, vaikka nuoret ovat tätä vahvasti vaatineet. Vuoden 2019 vaaleista julkaistiin vain valittujen äänimäärät yksittäisessä uutisessa verkkosivuilla. Lisäksi kaksi nuorisohjaajaa toimii nuorten tukena vaaleissa ja nuorisoneuvoston toiminnasta. Nuorisopalvelut on tuonut mahdollisen kiusaamisen esiin jo ehdokastapaamisissa ja siitä on keskusteltu nuorten kanssa. Nuorisopalvelujen ohjaajat ovat korostaneet sitä, että mahdollisissa kiusaamistapauksissa nuoren tulee ottaa heti yhteys ohjaajaan.¹⁵³

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan edellä esitettyihin haasteisiin on tarkoitus vaikuttaa vuoden 2021 nuorisovaaleissa esimerkiksi tekemällä viestintäsuunnitelma hyvissä ajoin. Lisäksi toimiala aikoo karvoittaa vuoden 2019 nuorisovaaleissa valittujen kanssa sitä, miten nuoria voisi innostaa toimimaan aktiivisemmin.¹⁵⁴ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen

¹⁵¹ Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

¹⁵² Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021; Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020. Alaikäisten yksityisyyden suojan vuoksi kiusaamista kokeneiden määrää ei raportoida tämän tarkemmin arvioinnissa.

¹⁵³ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁵⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

asiantuntijan mukaan kartoituksessa on kuitenkin muistettava, että nuoret ovat erilaisia, eikä kaikki nuoria kiinnosta vaalit ja niissä äänestäminen. Olennaista on varmistaa, että jokainen nuori löytää itselleen sopivia tapoja vaikuttaa ja olla aktiivinen.¹⁵⁵ Seuraavissa nuorisovaaleissa on myös tarkoitus kartoittaa ja hyödyntää erilaisia nuorten viestintäkanavia, aktivoida oppilas- ja opiskelijakuntien hallituksia kampanjoinnissa sekä tarkistaa viestinnän saavutettavuus, esimerkiksi selkokieliäisyys ja monikieliäisyys. Lisäksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla suunnitellaan koulutusta osallisuuden ja vaikuttamisen vahvistamisesta.¹⁵⁶

2.4 Nuorisoneuvoston toiminta

2.4.1 Nuorisoneuvostolla on paljon toimintaa

Nuorisoneuvostolla on nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan tavallisesti vuosittain yli 300 tapahtumaa. Näihin kuuluivat esimerkiksi:

- pormestarin ja apulaispormestarien tapaamiset,
- nuorisoneuvoston yleiskokoukset,
- nuorisoneuvoston hallituksen kokoukset,
- toimialaryhmien kokoukset,
- toimialalautakuntien kokoukset,
- leirit,
- erilaiset sidosryhmä- ja verkostotapaamiset.¹⁵⁷

Tapahtumista kaikille nuorisoneuvoston jäsenille avoimia ovat nuorisoneuvoston kokoukset ja muun muassa pormestarin ja apulaispormestarien tapaamiset. Nuorisoneuvosto jakautuu kaikille yhteisen toiminnan lisäksi erilaisiin pienryhmiin. Näitä ovat muun muassa toimialaryhmät, jotka keskittyvät kunkin toimialan asioihin. Nuorisoneuvoston jäsenet muodostavat keskenään myös muita pienryhmiä, esimerkiksi aloitteiden ja kannanottojen laatimista varten. Näihin pienryhmiin pääsevät mukaan kaikki niihin halukkaat nuorisoneuvoston jäsenet.¹⁵⁸

Vuonna 2020 toteutui yhteensä noin 200 nuorisoneuvoston jäsenille suunnattua tapahtumaa. Koronapandemian vuoksi osa tapahtumista peruuntui ja osa järjestettiin etänä.¹⁵⁹

¹⁵⁵ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kommentit muistiluonnokseen 12.3.2021.

¹⁵⁶ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁵⁷ Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021; Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuoriso-ohjaajalta sähköpostitse saadut tiedot 24.2.2021.

¹⁵⁸ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuoriso-ohjaajalta sähköpostitse saadut tiedot 24.2.2021.

¹⁵⁹ Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021; Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuoriso-ohjaajalta sähköpostitse saadut tiedot 24.2.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaupunginhallituksen vuonna 2017 linjaamien nuorisoneuvoston toimintaperiaatteiden mukaan pormestarin ja apulaispormestarien tulisi tavata nuorisoneuvoston jäsenet vähintään kaksi kertaa vuodessa.¹⁶⁰ Nuorisoneuvoston ohjaajalta saatujen tietojen mukaan tapaamiset ovat toteutuneet siten, että vuonna 2020 nuorisoneuvoston edustajat tapasivat pormestarin kaksi kertaa, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan apulaispormestarin kolme kertaa ja sosiaali- ja terveystoimialan pormestarin kaksi kertaa. Vuonna 2020 järjestetyissä pormestarin ja apulaispormestarien eri tapaamisissa oli läsnä 10–20 nuorisoneuvoston edustajaa.¹⁶¹

Nuorisoneuvoston edustajat tapasivat kaupunkiympäristön ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan apulaispormestarit vain kerran vuonna 2020, joten tältä osin tapaamisten määrä jäi kaupunginhallituksen linjaamista tavoitteista. Pormestarin ja apulaispormestarien tapaamiset toteutuivat vuonna 2019 kaupunginhallituksen linjauksen mukaisesti, lukuun ottamatta kaupunkiympäristön toimialan apulaispormestarin tapaamista, johon nuorisoneuvoston edustajilla oli mahdollisuus vain kerran vuoden 2019 aikana.¹⁶²

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osallisuussuunnitelman 2019–2021 mukaan oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuuteen perusopetuksessa, lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa ja vapaassa sivistyksessä kuuluu vaaleissa äänestämisen ohella nuorisoneuvostoon osallistuminen ja nuorisoneuvoston ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan johdon yhteiset kokoukset.¹⁶³

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle tehdyllä arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan nuorisoneuvosto on toiminut yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa ainakin siten, että nuorisoneuvoston edustajat ovat olleet mukana oppilas- ja opiskelijakuntapäivillä kertomassa ajankohtaisista asioista ja omasta toiminnastaan. Lisäksi toisen asteen oppilaitoksissa ja yläkouluissa on järjestetty niin sanottuja politiikkatoreja, joissa nuorisopalveluilla on ollut oma esittelypiste.¹⁶⁴ Nuorisoneuvoston jäseniltä on myös pyydetty näkemyksiä esimerkiksi osallistu ja vaikuta -oppaaseen sekä edustajia eri työryhmiin ja paneeleihin.¹⁶⁵

Nuorisoneuvoston kasvatuksen ja koulutuksen toimialaryhmä, johon kuuluu kuusi nuorisoneuvoston jäsentä, on tavannut kasvatuksen ja koulutuksen toimialan johtoa toimialan osallisuussuunnitelman mukaisesti yhteensä seitsemän kertaa ajalla 15.4.–16.12.2020. Toimialaryhmä laati itselleen vuoden 2020 alussa tavoitteet ja valitsi

¹⁶⁰ Khs 18.12.2017 § 815.

¹⁶¹ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuoriso-ohjaajalta sähköpostitse saadut tiedot 24.2.2021.

¹⁶² Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuoriso-ohjaajalta sähköpostitse saadut tiedot 24.2.2021.

¹⁶³ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osallisuussuunnitelma 2019–2021, kasvatus- ja koulutuslautakunta 18.12.2018, liite 1, 10–11.

¹⁶⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot;

¹⁶⁵ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kommentit muistiolounnokseen 12.3.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

niistä painopisteet, joita se pyrki edistämään tapaamissa. Näitä olivat ilmastonmuutoksen ehkäisy ja kestävä kehitys, nuorten hyvinvoinnin kehittäminen ja oppilas- ja opiskelijakuntien hallitusten toiminnan kehittäminen. Nuorisoneuvoston ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan johdon vuonna 2020 toteutuneiden tapaamisten aiheet liittyivät näihin painopisteisiin.¹⁶⁶

Nuorisoneuvostolla on ollut tapana kokoontua leireille noin neljä kertaa vuodessa nuorisopalveluiden leirikeskustoissa. Näiden lisäksi nuorisoneuvoston jäsenet ovat voineet osallistua kansainvälisiin vaihtoihin ja valtakunnallisia tapahtumiin, jotka ovat sisältäneet leirejä. Vuonna 2020 nuorisopalvelut järjesti koronapandemian vuoksi nuorisoneuvostolle poikkeuksellisesti vain kaksi leiriä. Tammikuussa järjestetyille leirille osallistui 24 nuorta ja elokuussa järjestetyille 19. Tammikuun leirillä käsiteltiin esimerkiksi nuorisoneuvoston arvopohjaa, turvallista tilaa ja toiminnan sääntöjä. Jälkimmäinen aihe sisälsi muun muassa keskustelun siitä, mitä pitäisi tehdä, jos kohtaa häirintää nuorisoneuvostossa. Elokuun leirillä keskusteltiin muun muassa nuorisoneuvoston viestinnästä ja nuorisoneuvoston jäsenien mahdollisesti tarvitsemasta koulutuksesta.¹⁶⁷

Nuorisoneuvoston ja erilaisten sidosryhmien ja verkostojen tapaamisiin ovat vuonna 2020 kuuluneet esimerkiksi seuraavat tapaamiset:

- eriarvoisuuden vähentämisen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kaupunkistrategiahankkeen Mukana-ohjelman ohjausryhmän tapaamiset,
- ihmisten välisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä muistutetaan Helsinki Pride -tapahtumaan liittyvän työryhmän tapaamiset,
- Euroopan unionin Erasmus -opiskelijavaihto-ohjelmaan liittyvän työryhmän tapaamiset,
- kulttuurin ja vapaa-ajan ja ympäristötoiminnan nuorisotyöyksikön ja kansainvälisen ympäristöjärjestön WWF:n (World Wide Fund for Nature) ympäristönuorten tapaaminen sekä
- pääkaupunkiseudun nuorisovaltuustojen yhteinen kokous.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan koronapandemia vaikutti nuorisoneuvoston toimintaan melko vähän, leirien ja joidenkin tapaamisten perumista lukuun ottamatta. Suuri osa tapaamisista saatiin siirrettyä sähköisille alustoille. Nuorisoneuvoston puheenjohtajan mukaan toiminnassa aiempina kausina koettu ryhmähenki kärsi jonkin verran kokoontumisrajoitusten vuoksi ja nuorisoneuvoston jäsenten on ollut vaikeampi solmia keskenään kaverisuhteita kuin

¹⁶⁶ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuoriso-ohjaajalta sähköpostitse saadut tiedot 24.2.2021.

¹⁶⁷ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuoriso-ohjaajalta sähköpostitse saadut tiedot 24.2.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

normaalitilanteessa. Nuorisoneuvoston jäsenten osallistumisaktiivisuuden seuraaminen ja yhteydenpito nuoriin on myös ollut haasteellisempaa koronapandemian aikana kuin normaalitilanteessa.¹⁶⁸

Nuorisoneuvosto on myös valmistellut vuonna 2020 kuusi muuta lausuntoa kahden kaupunginvaltuustossa käsitellyn nuorten aloitteista annetun lausunnon lisäksi. Lausuntojen aiheet olivat:

- sateenkaarinuorten tilanteen parantaminen,
- kesätyöikärajojen muuttaminen,
- nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen kaupungin tiloissa ja kouluissa,
- maksuttomien kuukautisvälineiden tarjoaminen nuorille ja vähävaraisille,
- kuntavaalien äänestyspaikat ja
- malmin uimahallin asemakaavamuutos.

Lisäksi nuorisoneuvosto on vuonna 2020 valmistellut kolme kannanottoa. Kannanottojen aiheena olivat:

- kaupunkipyöräasemien laajentaminen ja käyttömaksut,
- nuorten häiriökäyttäytyminen ja
- talousarvio.

Arvioinnissa havaittiin, että nuorisoneuvoston vuoden 2020 toiminnasta oli vaikea löytää tietoja nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin verkkosivuilta <https://ruuti.munstadi.fi/>. Esimerkiksi syksyllä 2020 suuri osa nuorisoneuvoston pöytäkirjoista puuttui sivuilta. Vuoden 2021 alussa aiemmin puuttuneet pöytäkirjat oli lisätty sivuille. Sivuille ei myöskään ollut esimerkiksi tietoa kaikista nuorisoneuvoston vuonna 2020 laatimista kannanotoista tai lausunnoista, eikä vuoden 2019 toimintakertomusta tai vuoden 2020 toimintasuunnitelmaa.¹⁶⁹ Arvioinnissa haastateltu toiminnanjohtaja ei osannut sanoa, miksi verkkosivuilta puuttui tietoja.¹⁷⁰ Nuorisopalveluiden aluepäällikön mukaan nuorisopalvelujen verkkosivustot ovat yleisesti puutteelliset käynnissä olevan verkkosivu-uudistuksen vuoksi. Ongelma ei koske vain Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän tai nuorisoneuvoston sivuja.¹⁷¹ Arviointihavaintojen perusteella nuorisoneuvoston toiminta ei näyttäyty kovin avoimena tai läpinäkyvänä.

¹⁶⁸ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

¹⁶⁹ <https://ruuti.munstadi.fi/>. Luettu 10.9.2020 ja 26.2.2021.

¹⁷⁰ Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021.

¹⁷¹ Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan kommentit muistiolounnokseen 15.3.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.4.2 Nuorisoneuvoston toiminta voi olla kuormittavaa

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan mukaan se, kuinka nuorisoneuvoston toimintaa kuvataan esimerkiksi verkkosivuilla, näyttäytyy oppilaille ja opiskelijoille raskaana, lukittuna ja kankeana aikuisten maailmana, joka vaatii paljon aikaa ja sitoutumista. Kuvauksista ei tuoda esiin iloa, innostusta tai ketteryyttä. Tämän vuoksi kouluissa ja oppilaitoksissa on vaikea markkinoida nuorisoneuvoston toimintaa nuorille. Kuvaukset nuorisoneuvoston toiminnasta eivät välttämättä innosta kehittämishaluisia nuoria pyrkimään ehdokkaiksi.¹⁷²

Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan nuorisopalveluissa on oltu huolissaan nuorisovaltuutettujen jaksamisesta. Valtuustotyö on aika aikaa vievää ja nuorten päätehtävä on kuitenkin koulunkäynti ja opiskelu. Kaupungin nuorisotyössä on katsottu nuorisoneuvoston jäsenten luottamustehtävien ja muun elämän tasapainosta ja rakenteellisesta järjestyksestä huolehtiminen yhdeksi nuorisopalvelujen päätehtäväksi. Nuoret tekevät itse päätökset siitä, kuinka paljon osallistuvat nuorisoneuvoston toimintaan. Nuorisoneuvostossa menestyksekkäästi toimimisen pitäisi nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan olla mahdollista myös ilman, että nuorten koulukäynti tai opiskelu kärsii.¹⁷³

Lähes kaikki arvioinnissa tehtyyn kyselyyn vastanneista nuorista (11/13) olivat sitä mieltä, että he olivat nuorisoneuvostossa pystyneet vaikuttamaan kaupungin toimintaan. Yhdeksän kyselyyn vastanneista nuorista oli kuitenkin melko samaa mieltä siitä, että nuorisoneuvoston toiminta on kuormittavaa suhteessa toiminnan vaikutuksiin.¹⁷⁴

2.4.3 Nuorisoneuvoston puhe- ja läsnäolo-oikeus toimialalautakunnissa on toteutunut

Vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintaperiaatteiden mukaan nuorisoneuvoston vaikuttamisen mahdollisuuksia lisätään ja parannetaan kaupungin kaikessa toiminnassa ja toimielimissä.¹⁷⁵ Tätä periaatetta on noudatettu vuosina 2019 ja 2020 antamalla nuorisoneuvoston edustajille puhe- ja läsnäolo-oikeus toimialalautakuntiin sekä selvittämällä mahdollisuutta antaa vastaavan oikeuden antamista kaikkiin kaupunginvaltuuston kokouksiin.

Nuorisoneuvoston edustajien läsnäolo- ja puheoikeutta toimialalautakunnissa kokeiltiin kevätkaudella 2019. Kokeilun tarkoituksena oli parantaa nuorisoneuvoston ja

¹⁷² Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kommentit muistioloannokseen 12.3.2021.

¹⁷³ Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021.

¹⁷⁴ Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

¹⁷⁵ Khs 18.12.2017 § 1136, liite 1 Ruudin toiminnassa seurattavat periaatteet.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

nuorten kuulemista sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kokeilusta tehdyn arvioinnin mukaan suurimman osan arviointikyselyyn osallistuneista nuorisoneuvoston, luottamushenkilöiden sekä kaupungin työntekijöiden ja viranhaltijoiden mielestä kokeilu oli onnistunut hyvin.¹⁷⁶

Onnistuneen kokeilun myötä kaupunginhallitus päätti 24.6.2019 antaa nuorisoneuvoston edustajille pysyvän puhe- ja läsnäolo-oikeuden toimialalautakuntien kokouksiin. Läsnäolo- ja puheoikeutta ei kuitenkaan ole silloin, kun lautakunta käsittelee salassa pidettävää asiaa, julkista asiaa, jossa on salassa pidettävää aineistoa, tai henkilöstöä koskevaa asiaa.¹⁷⁷

Kaupunginhallituksen linjausten mukaan nuorisoneuvosto valitsee keskuudestaan kolme edustajaa kuhunkin toimialalautakuntaan. Edustajien valinnassa tulee ottaa huomioon laissa säädetty sukupuolten välinen tasa-arvo; kolmesta edustajasta molempia sukupuolia tulee olla vähintään yksi. Linjausten mukaan nuorisoneuvoston edustajat osallistuvat kokouksiin yksi kerrallaan mahdollisimman tasapuolisesti vuorotellen ja valmistautuvat kokouksiin yhdessä ja mahdollisuuksien mukaan koko nuorisoneuvoston kanssa. Edustajien tukena lautakuntatyöskentelyssä ovat toimialalautakuntien jäsenistä valittavat kummit, kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan nuorisohjaajat ja lautakuntien sihteerit. Nuorisoneuvoston edustajat ovat oikeutettuja samaan kokouspalkkioon kuin viranhaltijat ja työntekijät.¹⁷⁸

Kasvatuksen ja koulutuksen, kaupunkiympäristön, kulttuurin ja vapaa-ajan ja sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtajat ovat päättäneet nuorisoneuvoston edustajien läsnäolo- ja puheoikeudesta johtamiensa toimialojen lautakunnissa tammi-helmikuussa 2020.¹⁷⁹

Nuorten puhe- ja läsnäolo-oikeus toimialalautakunnissa kaikkia asioita paitsi salassapidettäviä tai henkilöasioita käsitellessä on poikkeuksellinen muiden kaupungin vaikuttamistoimielimien oikeuksiin verrattuna. Vammais- tai vanhusneuvostolle ei ole määritelty vastaavia oikeuksia lautakuntien kokouksiin osallistumiseen, vaan heitä voidaan hallintosäännön 29 luvun 7 § mukaan kuulla yksittäisissä asioissa, kuten muitakin asiantuntijoita. Asiantuntijalla on hallintosäännön mukaan läsnäolo- ja puheoikeus vain oman kuulemisensa aikana.¹⁸⁰

Kaupungin hallintosäännön 29 luvun 7 § perusteella kolmella nuorisoneuvoston edustajalla on läsnäolo- ja puheoikeus kaupunginvaltuuston kokouksissa silloin, kun

¹⁷⁶ Arviointiraportti Helsingin nuorisoneuvoston edustajien puhe- ja läsnäolokokeilusta kevätkaudella 2019. Kaupunginkanslia 11.6.2019; Khs 24.6.2019 § 478.

¹⁷⁷ Khs 24.6.2019 § 478.

¹⁷⁸ Khs 24.6.2019 § 478.

¹⁷⁹ Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja 9.1.2020 § 3; kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja 15.1.2020 § 3; kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja 30.1.2020 § 6; kaupunkiympäristön toimialajohtaja 4.2.2020 § 6.

¹⁸⁰ Haastattelu kaupunginkansliassa 21.1.2021; Hallintosääntö 29 luku § 7.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

siellä käsitellään nuorten aloitteita. Tällaisia kokouksia on kaksi kertaa vuodessa. Kaupunginkanslia on käynnistänyt vuoden 2020 syksyllä selvityksen, jonka perusteella laaditaan esitys mahdollisesta osallistumisoikeuden myöntämisestä nuorisoneuvoston edustajille myös muihin kaupunginvaltuuston kokouksiin. Kaupunginkanslia valmistelee tähän liittyviä linjauksia kaupunginhallitukselle keväällä 2021.¹⁸¹

Läsnäolo- ja puheoikeuden toteutuminen

Nuorisoneuvoston edustajat ovat jakautuneet neljään eri toimialaryhmään, jotka vastaavat kaupungin eri toimialoja. Kustakin toimialaryhmästä oli nimetty kolme edustajaa kyseisen toimialan lautakuntaan.¹⁸²

Nuorisoneuvostoa edusti lautakunnissa pöytäkirjojen mukaan yhteensä 18 eri henkilöä vuonna 2020. Kasvatus- ja koulutuslautakunnassa vuorotteli yhteensä neljä eri nuorisoneuvoston jäsentä, kaupunkiympäristölautakunnassa kuusi, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa kolme sekä sosiaali- ja terveyslautakunnassa viisi. Samat henkilöt eivät osallistuneet eri toimialojen lautakuntatyöskentelyyn. Arvioinnissa tehdyn päätelmän mukaan nuorisoneuvoston jäsenet ovat siis pöytäkirjatietojen perusteella vuorotelleet lautakunnissa varsin tasapuolisesti.¹⁸³

Vuonna 2020 toimialalautakunnilla oli yhteensä 94 kokousta, joista 92:ssa oli läsnä nuorisoneuvoston edustaja. Nuorisoneuvoston edustajat käyttivät kokouksissa eri toimialojen seurantatietojen mukaan yhteensä 64 puheenvuoroa eri aiheista. Eniten nuorisoneuvoston edustajien pitämiä puheenvuoroja oli kaupunkiympäristölautakunnassa (34) ja vähiten sosiaali- ja terveyslautakunnassa (4). Nuorisoneuvoston edustajat ovat siis hyödyntäneet sekä läsnäolo- että puheoikeuttaan. (Taulukko 1).¹⁸⁴

¹⁸¹ Hallintosääntö 29 luku § 7; Strategiakauden 2017–2021 arviointi Helsingin kaupungin osallisuustyöstä 2021, 18; Haastattelu kaupunginkansliassa 21.1.2021; Kaupunginkanslian hallintomenettely-yksikön hallintopäällikön kommentit muistiluonnokseen 9.3.2021.

¹⁸² <https://ruuti.munstadi.fi/nuorisoneuvosto/>. Luettu 22.2.2021.

¹⁸³ Kaupunkiympäristölautakunnan, kasvatus- ja koulutuslautakunnan, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan pöytäkirjat vuodelta 2020, arviointia varten tehdyt laskelmat lautakuntien kokouksiin osallistuneiden nuorisoneuvoston edustajien määrästä.

¹⁸⁴ Kaupunkiympäristölautakunnan, kasvatus- ja koulutuslautakunnan, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan pöytäkirjat vuodelta 2020; Kasvatus- ja koulutuslautakunnan, kaupunkiympäristölautakunnan, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan nuorten osallistumisen seurantataulukot, Kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikön vuorovaikutussuunnittelijalta sähköpostitse saadut tiedot 21.1.2021 ja 29.1.2021. Laskelmat on tehty mainittujen tietojen perusteella arviointia varten. Ko. seurantataulukoista puuttuivat tiedot nuorisoneuvoston edustajien mahdollisista puheenvuoroista yhteensä yhdeksästä kokouksesta. Kappaleen viimeinen lause on arvioinnissa tehty päätelmä.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 1. Nuorisoneuvoston edustajien läsnäolo ja puheenvuorot lautakuntien kokouksissa vuonna 2020.¹⁸⁵

Lautakunta	Kokouksia yhteensä, kpl	Kokoukset, jossa nuorisoneuvoston edustaja läsnä, kpl	Puheenvuoroja yhteensä, kpl
Kasvatus- ja koulutus	15	14	7
Kaupunkiympäristö	38	38	34
Kulttuuri- ja vapaa-aika	20	20	19
Sosiaali- ja terveys	21	20	4
Yhteensä	94	92	64

Kaikki nuorisoneuvoston vuonna 2020 kasvatus- ja koulutuslautakuntaan ja sosiaali- ja terveyslautakuntaan valitsemat edustajat olivat naisia, joten kaupunginhallituksen linjaus sukupuolten tasa-arvosta lautakuntaedustuksessa ei siis toteutunut kyseisten lautakuntien edustajien valinnassa. Yksi kolmesta kulttuuri- ja vapaa-aikalautakuntaedustajaksi valitusta nuorisoneuvoston jäsenestä oli mies ja yksi kaupunkiympäristölautakuntaan valitusta nainen, joten kaupunginhallituksen linjaus toteutui näiden lautakuntaedustajien osalta. (Taulukko 2).¹⁸⁶

¹⁸⁵ Kaupunkiympäristölautakunnan, kasvatus- ja koulutuslautakunnan, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan pöytäkirjat vuodelta 2020; Kasvatus- ja koulutuslautakunnan, kaupunkiympäristölautakunnan, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan nuorten osallistumisen seurantataulukot, Kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikön vuorovaikutussuunnittelijalta sähköpostitse saadut tiedot 21.1.2021 ja 29.1.2021. Laskelmat on tehty mainittujen tietojen perusteella arviointia varten. Ko. seurantataulukoista puuttuivat tiedot nuorisoneuvoston edustajien mahdollisista puheenvuoroista yhteensä yhdeksästä kokouksesta.

¹⁸⁶ Nuorisoneuvosto 6.2.2020 § 21–23. Edustajien sukupuoli on arvioinnissa päätelty edustajan nimestä ja tarvittaessa kuvasta, joten tiedot voivat olla joidenkin edustajien osalta virheellisiä. Nainen-mies-jako ei ota huomioon sitä, että osa nuorisoneuvoston edustajista voi olla muunsukupuolisia.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 2. Nuorisoneuvoston valitsevat lautakuntaedustajat sukupuolen mukaan 2020.¹⁸⁷

Lautakunta	nainen	mies
Kasvatus- ja koulutus	3	0
Kaupunkiympäristö	1	2
Kulttuuri- ja vapaa-aika	2	1
Sosiaali- ja terveys	2	0
Yhteensä	8	3

Lautakuntien pöytäkirjojen mukaan kokouksiin ovat osallistuneet muitakin nuorisoneuvoston jäseniä kuin nuorisoneuvoston valitsevat lautakuntaedustajat. Kaikki kasvatus- ja koulutuslautakunnan kokouksiin osallistuneista neljästä nuorisoneuvoston edustajasta ovat olleet naisia. Muissa lautakuntaedustajissa on ollut mukana sekä naisia että miehiä. (Taulukko 3).¹⁸⁸

Taulukko 3. Lautakuntien kokouksiin osallistuneet nuorisoneuvoston edustajat sukupuolen mukaan.¹⁸⁹

Lautakunta	nainen	mies
Kasvatus- ja koulutus	4	0
Kaupunkiympäristö	2	4
Kulttuuri- ja vapaa-aika	2	1
Sosiaali- ja terveys	3	2
Yhteensä	11	7

¹⁸⁷ Nuorisoneuvosto 6.2.2020 § 21–23. Edustajien sukupuoli on arvioinnissa päätelty edustajan nimestä ja tarvittaessa kuvasta, joten tiedot voivat olla joidenkin edustajien osalta virheellisiä. Nainen-mies-jako ei ota huomioon sitä, että osa nuorisoneuvoston edustajista voi olla muunsukupuolisia.

¹⁸⁸ Kaupunkiympäristölautakunnan, kasvatus- ja koulutuslautakunnan, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan pöytäkirjat vuodelta 2020, arviointia varten tehdyt laskelmat lautakuntien kokouksiin osallistuneiden nuorisoneuvoston edustajien määrästä.

¹⁸⁹ Kaupunkiympäristölautakunnan, kasvatus- ja koulutuslautakunnan, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan pöytäkirjat vuodelta 2020, arviointia varten tehdyt laskelmat lautakuntien kokouksiin osallistuneiden nuorisoneuvoston edustajien määrästä. Edustajien sukupuoli on päätelty edustajan

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Nuorisoneuvosto on alkuvuonna 2020 julkaistussa kannanotossaan ilmoittanut vastustavansa lautakuntaedustajien sukupuolikiintiöitä. Niissä on nuorisoneuvoston kannanoton mukaan ongelmana esimerkiksi se, että ne eivät ota huomioon muunsukupuolisia eivätkä kunnioita henkilön oikeutta määritellä itse sukupuolensa. Lisäksi kannanoton mukaan sukupuolikiintiöt haittaavat motivoituneimpien ja osaavimpien henkilöiden valintaa lautakuntaedustajiksi. Näistä syistä nuorisoneuvosto esitti kannanotossaan, että sukupuolikiintiöt lautakuntaedustajien valinnassa purettaisiin. Nuorisoneuvosto muistutti myös kannanotossaan, että lakisääteiset sukupuolikiintiöt koskevat vain koko lautakuntaa ja sen kokoonpanoa, ei nuorisoneuvoston edustajia.¹⁹⁰

Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan vuonna 2020 sovittiin, että nuorisoneuvosto laatii toimintavuodelle 2020 yhteiset kutakin toimialaa ja toimialalautakuntaa koskevat tavoitteet. Kukin nuorisoneuvoston edustaja on velvollinen edistämään näitä sovittuja tavoitteita omassa toimialaryhmässään. Toimintatavan toteuttamista on kuitenkin haitannut se, että nuorisoneuvosto ei saa toimialoilta etukäteen puolivuosisuunnitelmia, joista voisi päätellä, mitä asioita esityslistalle tulee, vaan neuvosto saa tietää käsiteltävistä asioista vasta kun esityslista julkaistaan hieman ennen kokousta.¹⁹¹

Nuorisoneuvoston edustajien läsnäolo- ja puheoikeutta lautakunnissa koskevien linjausten mukaan nuorisoneuvoston pitäisi pystyä valmistautumaan kokouksiin yhdessä.¹⁹² Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan nuorten pitäisi osata poimia esityslistalta aiheet, jotka koskettavat nuoria ja keskusteluttaa niitä ryhmissä.¹⁹³

Toimialalautakuntien esityslistat ovat usein pitkiä. Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan poliittisesti kokemattomien nuorten valmistautuminen kokouksiin vie enemmän aikaa kuin kokeneempien aikuisten. Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan pitää myös ottaa huomioon, että nuorisoneuvosto ei ole poliittisesti järjestäytynyt eikä nuorten taustalla ei ole puolueiden tukea. Siksi tarvittaisiin riittävästi aikaa siihen, että toimialalautakuntiin osallistuvat nuoret ehtisivät kuulla lautakunnissa käsiteltävistä asioista nuorisoneuvoston kyseisen toimialan toimialaryhmää. Nuorisoneuvosto ja sen ohjaajat ovat käyneet keskustelua tästä epäkohdasta Kanslian kanssa.¹⁹⁴

Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan toimialalautakunnassa päätettäviin asioihin on usein nuorten näkökulmasta liian myöhäistä vaikuttaa siinä vaiheessa, kun

nimestä ja tarvittaessa kuvasta, joten tiedot voivat olla joidenkin edustajien osalta virheellisiä. Nainen-miesjako ei ota huomioon sitä, että osa nuorisoneuvoston edustajista voi olla muunsukupuolisia.

¹⁹⁰ <https://ruuti.munstadi.fi/helsingin-nuorisoneuvosto-sukupuolikiintiöt-eivät-kuulu-nuorisovaikuttamiseen/>.
Luettu 24.2.2021.

¹⁹¹ Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021.

¹⁹² Khs 24.6.2019 § 478.

¹⁹³ Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021.

¹⁹⁴ Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021.

ARVIONTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ne ovat lautakuntakäsittelyssä, koska asiat ovat tässä vaiheessa jo hyvin pitkälle valmisteltuja. Toiminnanjohtajan mukaan olisi hyvä tarkentaa sitä, miten nuori voi lautakunnassa vaikuttaa asiaan. Myös yksi arviointikyselyyn vastanneista toimialalautakunnan kokouksiin osallistuneista nuorista toivoi nuorisoneuvoston jäsenten roolin ja toimintavaltuuksien selkeyttämistä lautakunnissa.¹⁹⁵

Arvioinnissa tehtyyn nuorisoneuvoston jäsenille suunnattuun kyselyyn vastasi yhteensä seitsemän lautakuntien kokouksiin osallistunutta nuorta. Heistä hieman alle puolet katsoi saaneensa lautakuntakummeilta ja nuoriso-ohjaajilta riittävästi tukea lautakunnan kokouksiin valmistautumiseen. Haastatellun nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan mukaan yksittäisissä tapauksissa nuoriso-ohjaaja on voinut käyttää esimerkiksi kuusikin tuntia aikaa esityslistan läpikäyntiin lautakunnan kokoukseen valmistautuvan nuoren kanssa. Yksi kyselyyn vastanneista lautakuntaedustajista kritisoi sanallisessa palautteessaan lautakuntakummitoimintaa olemattomaksi. Kyseisen edustajan mukaan tähän on vaikuttanut se, että koronapandemian vuoksi lähes kaikki kokoukset on pidetty etäkokouksina. Kyseinen edustaja esitti palautteessaan toivomuksen, että koronapandemian loputtua kummit voisivat tavata nuorisoneuvoston edustajia ennen kokousta ja keskustella heidän kanssaan kokouksen asioista.¹⁹⁶

Noin 60 prosenttia nuorisoneuvoston edustajille suunnattuun kyselyyn vastanneista lautakuntaedustajista piti riittävänä nuorisoneuvoston toimialaryhmän tukea lautakunnan kokoukseen valmistautumisessa. Vain noin 30 prosenttia vastanneista arvioi muiden nuorisoneuvoston jäsenten tuen kokouksiin valmistautumiseen riittäväksi. Kaikista kyselyyn vastanneista nuorista vain seitsemän arvioi voineensa vaikuttaa nuorisoneuvoston puheenvuoroihin lautakunnissa. On mahdollista, että kyseiset vastaajat ovat samat seitsemän nuorta, jotka ovat toimineet lautakuntaedustajina.¹⁹⁷

2.5 Syrjään jäävien vaikutusmahdollisuuksien tukeminen

2.5.1 Nuorten erilaiset lähtökohdat otetaan huomioon vaikuttamisjärjestelmän kehittämässä

Vuoden 2017 syksyllä kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala teetti yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän arvioinnin. Kyseisen arvioinnin haastatteluissa havaittiin, että nuorten vaikuttamistoimintaan liittyvät lähtökohdat, motivaatio ja toiminnan preferenssit vaihtelevat. Arvioinnissa määriteltiin neljä erilaista nuorten vaikuttajaprofiilia: politiikan harrastajat, arat, pessimistit ja tyy-

¹⁹⁵ Nuorisopalvelujen toiminnanjohtajan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 14.9.2021; Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

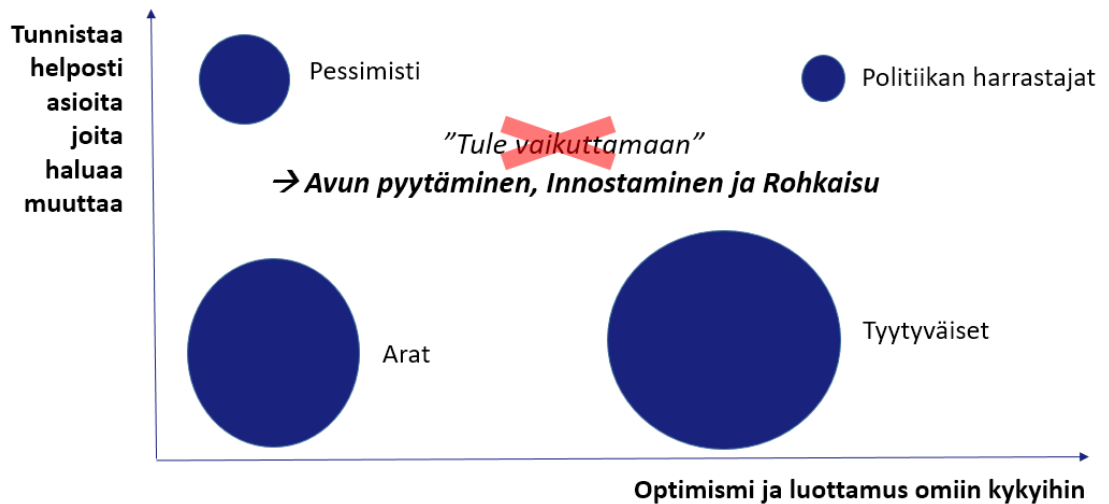
¹⁹⁶ Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

¹⁹⁷ Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

tyväiset. Profilointi perustuu nelikenttään, jossa on kaksi nuorten asenteita, lähtökoh-
tia ja motivaatiota kuvaavaa akselia: ”tunnistaa helposti asioita, joita haluaa muuttaa”
ja ”optimismi ja luottamus omiin kykyihin”. Eri profiilit sijoittuvat näillä akseleilla mitat-
tuna eri kohtiin nelikenttää (Kuvio 4).¹⁹⁸

Kuvio 4. Nuorten neljä vaikuttajaprofiilia Palmu Oy:n Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän arvioinnin mukaan.¹⁹⁹

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin vuoden 2019 toimintasuunnitelmassa, jonka tavoitteet ja toimenpiteet ajoittuvat vuosille 2019–2021, linjataan, että Ruudin kehittämisessä ja toiminnassa otetaan huomioon kyseiset neljä vaikuttajaprofiilia ja että Ruuti tarjoaa monipuolisia tapoja ja mahdollisuuksia vaikuttaa.²⁰⁰

Nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan vaikuttajaprofiilit ovat olleet taustalla, kun nuorisopalvelut ovat hahmottaneet nuorten vaikuttamisjärjestelmää eri toimintojen muodostamana kokonaisuutena. Nuorisopalvelut on pyrkinyt siihen, että se tarjoaa monenlaisille nuorille monia tapoja vaikuttamiseen. Nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan usein kaikille vaikuttamisen tavoille asetetaan yleisessä keskustelussa samat tavoitteet. Näitä ovat, että kaikkien tapojen tulisi tavoittaa kaikki tai ainakin syrjään vetäytyjät tai että kaikissa vaikuttamisen tavoissa olisi velvoitettava nuoret yhdessä vaikuttamiseen. Nuorisopalvelujen aluepäällikön näkemyksen mukaan nämä vaatimukset eivät ota huomioon sitä, että myös yksinäisille nuorille on oltava tapa vaikuttaa. Nuorisopalvelujen aluepäällikön mielestä esimerkiksi aloitejärjestelmä vastaa tähän tarpeeseen hyvin. Mainituissa vaatimuksissa ei myöskään oteta huo-

¹⁹⁸ Nuorisolautakunta 26.1.2017 § 8; Lovio ym. 2017, 15–16, 21.

¹⁹⁹ Lovio ym. 2017, 21.

²⁰⁰ Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 7.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

mioon, että sellaiset tavat, joilla tavoitetaan syrjään vetäytyvät nuoret, ovat usein politiikan harrastajien mielestä liian ohjattuja tai vaikuttavuuskokemukseltaan vähäisiä.²⁰¹

Vuonna 2017 määritellyt nuorten vaikuttajaprofiileja on nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan käytetty yhteisissä keskusteluissa nuorisoneuvoston kanssa, erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa on pohdittu osallistumisaktiivisuutta. Profiilit ovat myös tausta-aineistona, kun nuorisopalvelut laatii vuonna 2021 uutta arviointia Ruuti-vaikuttamisjärjestelmästä. Koska profiilit todennäköisesti nousevat esiin nuorisopalvelujen tulevassa arvioinnissa, ne otetaan huomioon nuorten vaikuttamisjärjestelmän kehittämisen jatkotyöskentelyssä ja toimenpidesuunnittelussa sekä vuonna 2021 alkavan strategiakauden Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän asettamispäätöksessä.²⁰²

Vuoden 2017 nuorten vaikuttamisjärjestelmässä määriteltyjä nuorten vaikuttajaprofiileita on nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan tarkoitus käyttää jatkossa enemmän, esimerkiksi nuorten vaikuttamiskokemuksen mittariston kehittämisessä. Mittareiden tutkimusperusteinen kehittäminen aloitetaan nuorisopalveluissa vuoden 2021 aikana.²⁰³

2.5.2 Vain kouluissa voidaan tavoittaa kaikki nuoret

Arvioinnissa haastateltujen nuorisopalvelujen suunnittelijan ja kaupunginsihteerien mukaan ainoa paikka, jossa demokratiakasvatus ja tieto nuorten vaikuttamismahdollisuuksista voi kattavasti tavoittaa kaikki nuoret on koulu. Esimerkiksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ylläpitämällä nuorisotaloilla käy todella pieni osa nuorista.²⁰⁴

Nuorisoneuvoston syksyllä 2020 esittämän lausunnon mukaan helsinkiläisten nuorten tietoisuus kaupungin nuorille tarjoamista vaikuttamismahdollisuuksista on ollut kasvussa, mutta edelleen riittämätöntä. Nuorisoneuvoston lausunnon mukaan tietoisuutta vaikuttamismahdollisuuksista pitäisi lisätä tiedottamalla niistä tehokkaammin oppilaitoksissa osana opetusta sekä esimerkiksi nuorisotalojen toiminnassa. Arvioinnissa tehtyyn kyselyyn vastanneiden nuorisoneuvoston edustajien palautteessa ja

²⁰¹ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelujen aluepäälliköltä sähköpostitse saadut tiedot 25.2.2021.

²⁰² Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelujen aluepäälliköltä sähköpostitse saadut tiedot 25.2.2021.

²⁰³ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelujen aluepäälliköltä sähköpostitse saadut tiedot 25.2.2021.

²⁰⁴ Nuorisopalvelujen suunnittelijan haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 7.10.2020; Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien Johtavan kaupunginsihteerin ja kaupunginsihteerien haastattelu kaupunginkansliassa 21.12.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kehitysideoissa useat vastaajat esittivät näkemyksensä, että nuoret eivät tällä hetkellä saa riittävästi tietoa vaikuttamismahdollisuuksistaan ja että tietoa pitäisi jakaa enemmän erityisesti kouluissa.²⁰⁵

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan mukaan on vaikea kysymys, miten kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla voitaisiin tukea sitä, että opettajat osaisivat jatkossa tuoda käytännössä osallisuuden ja vaikuttamisen teemat konkreettisesti osaksi opetustaan. Vaikka nuorten vaikuttamisen ja osallisuuden edistäminen on mainittu opetussuunnitelmissa, opettajilla on suhteellisen suuri vapaus toteuttaa näitä asioita omassa opetuksessaan. Nuorten vaikuttamisjärjestelmän käsittely opetuksessa on yksi keino lisätä nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta. Toimiala voi lähinnä antaa opettajille suosituksia ja tarjota täydennyskoulutusta. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan hallinto voi siis vahvistaa opettajien ymmärrystä nuorten vaikuttamisjärjestelmästä. Ymmärrystä vaikuttamisen mahdollisuuksista on pyritty lisäämään kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kouluissa ja opilaitoksissa muun muassa luvussa 2.3.4 mainituilla oppaalla ja julisteella, sekä useissa koulutuksissa osallisuudesta ja osallisuuden vahvistamisesta.²⁰⁶

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on toimialan pedagogisen asiantuntijan mukaan tunnistettu haasteena, että vain sellaiset opettajat, jotka ovat kiinnostuneita vaikuttamisesta, hakeutuvat vaikuttamismahdollisuuksia koskeviin koulutuksiin. Haasteena on myös tunnistaa, missä oppiaineissa olisi luontevaa ja oppilaille mielenkiintoista käsitellä nuorten vaikuttamisjärjestelmää ja vaikuttamismahdollisuuksia. Opettajat toimivat ikään kuin portinvartijoina nuorten tiedon saannille heidän vaikuttamismahdollisuuksistaan. Opettajien pitäisi myös osata ohjata muitakin kuin valmiiksi vaikuttamisesta kiinnostuneita oppilaita vaikuttamaan.²⁰⁷

Sekä perusopetussuunnitelmassa että lukioiden opetussuunnitelmissa on yhtenä laaja-alaisen osaamisen tavoitteena yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja osallisuuden lisääminen. Tämä tavoite koskee läpäisevästi jokaista oppiainetta. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan mukaan ajatus siitä, että vaikuttamista ja osallistumista pitäisi opettaa vain yhdessä oppiaineessa, ei ole opetussuunnitelman mukaista. Vaikuttamiseen liittyviä teemoja löytyy esimerkiksi yhteiskuntaopista, mutta ne kuuluisivat myös esimerkiksi kuvataiteisiin, vaikkapa vaikuttamisena kuvien avulla. Opetussuunnitelmien mukaan kaikilla opettajilla on velvollisuus opettaa vaikuttamisen keinoja. Tämä vaatii kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtajan mukaan eri oppiaineiden opettajien yhteistyötä sekä sen pohdintaa, missä oppiai-

²⁰⁵ Nuorisoneuvoston lausunto nuorten aloitteista 01.01.–30.06.2020, 14.9.2020. Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

²⁰⁶ Pedagogisen asiantuntijan Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kommentit muistiolounnokseen 12.3.2021.

²⁰⁷ Pedagogisen asiantuntijan Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kommentit muistiolounnokseen 12.3.2021.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

neissa ja miten vaikuttamista ja osallisuutta edistetään. Toimiala on kouluttanut opettajia tähän, mutta muutos vie aikaa. Lukioissa järjestetään aktiiviseen kansalaiseen liittyvä kursseja ja niitä voidaan tulevaisuudessa integroida myös perusopetukseen.²⁰⁸

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan mukaan osallisuuden ja vaikuttamisen vahvistamisesta keskustellessa on tärkeää ottaa huomioon, että kouluissa ja oppilaitoksissa prosessia tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti. Vaikuttaminen ei ole pelkästään nuorten vaikuttamismahdollisuuksien tunnistamista, vaan myös muun muassa kuulluksi tulemista, keskustelutaitoja, mielipiteiden esittämistä, argumentointia ja ongelmanratkaisutaitoja. Kasvatuksen ja koulutuksen pedagogisen asiantuntijan mukaan toimialalla asiaa tarkastellaan kokonaisuutena, ei pelkästään irrallisina toimintoina, joista markkinoiminen vastaa haasteeseen nuorten aktiivisuuden lisäämisestä.²⁰⁹

Kun pohditaan mahdollisuuksia markkinoida nuorten vaikuttamisjärjestelmää kouluissa ja oppilaitoksissa, on myös otettava huomioon, että suuri osa helsinkiläisistä kouluista on muita kuin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kouluja. Kaupunki ei pysty säätelemään yksityisten koulujen toimintaa, vaan ne toimivat itsenäisesti.²¹⁰

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteisen tahtotilan riittämättömyys on vaikuttanut siihen, että jotkut nuoret jäävät osallistumisesta syrjään. Syrjään jäävien nuorten tavoittamista on vaikeuttanut arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan että yksityiskoulujen autonomia osallisuuden toimintamuotojen, esimerkiksi nuorisoneuvoston vaalien, toteuttamisessa kouluilla ja oppilaitoksissa.²¹¹

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogisen asiantuntijan mukaan nuorten osallistamisen ja vaikuttamisen edistämisen haasteena ovat myös kasvatuksen ja koulutuksen ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialojen erityispiirteet vaikuttamiseen kasvattamisessa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla osallisuuteen ja vaikuttamiseen kasvua katsotaan monisyisenä prosessina, toimintakulttuurin muutoksena, lähestymistapana oppimiseen ja yhteisöllisenä toimintana. Vaikuttamisen keinoja ei voi vain "esitellä" oppijoille, vaan niiden tulee kiinnittyä käytäntöön ja oppimiseen.²¹²

²⁰⁸ Pedagogisen asiantuntijan Pedagogisen asiantuntijan haastattelu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla 24.11.2020; Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kommentit muistioluonnokseen 12.3.2021.

²⁰⁹ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kommentit muistioluonnokseen 12.3.2021.

²¹⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

²¹¹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

²¹² Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kommentit muistioluonnokseen 12.3.2021.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla osallisuuteen kasvua vahvistetaan pedagogisen asiantuntijan mukaan päivittäin eri tavoin, muun muassa keskustelu-, ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitoja vahvistamalla sekä tutkivaa otetta kehittämällä. Tämän lisäksi arjessa harjoitellaan konkreettisesti erilaisia tapoja vaikuttaa ja tuoda äänensä kuuluviin. Oppilaat harjoittelevat osallisuutta ja vaikuttamista luokan tai ryhmän tasolla ja myös koko koulun tasolla. Osallisuuteen kasvu on oppijan identiteetin vahvistamiseen liittyvä prosessi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan mukaan kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla osallisuutta suhteessa koulujen toimintaan tarkastellaan eri näkökulmasta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulokulma koulujen toimintaan näyttäytyy kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle sellaisena, että oppijoille tarjotaan erilaisia vaikuttamisen mahdollistamiseen kehitettyjä toimintoja, kuten esimerkiksi Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän toiminnot. Tällöin kulttuuri ja vapaa-ajan toimialan tavoitteeksi tulee näiden toimintojen vahvistaminen, niiden tutuksi tekeminen ja käyttöasteen mittaaminen. Koulumaailmassa Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän toiminnot saattavat kuitenkin näyttäytyä irrallisina. Kulttuurin ja vapaa-ajan yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toteuttamassa Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän strategiakauden 2017–2021 arvioinnissa ollaan tarkastelemassa tätä ongelmaa. Kulttuurin ja vapaa-ajan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhtenä tavoitteena on jatkossa kirkastaa toimialojen yhteistä tavoitetta nuorten osallisuuden ja vaikuttamiseen kasvamisen vahvistamisessa sekä sanoittaa sitä, miten joka viikko onnistuttaisiin vahvistamaan osallisuuden kokemuksia kaikille nuorille.²¹³

Nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan Ruudin eri toiminnot eivät kata kaikkea nuorisotyössä tapahtuvaa vaikuttamistoimintaa ja osallisuutta, vaikka ne siihen sisältyvätkin. Nuorten innostamista vaikuttamiseen ja omaehtoiseen toimintaan toteutetaan kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla tukemalla nuorten osallisuutta, omaehtoista toimintaa ja aktivismia sekä demokratiakasvatuksen ja vaikuttamistoiminnan menetelmin. Myös nuorisotyössä vaikuttaminen nähdään monimuotoisena, prosessinomaisena, nuorten moninaisuuden ja erilaiset valmiudet huomioivana ja erityisesti aitoon osallisuuteen ja yhteiskunnan rakenteisiin linkittyvänä toimintana. Yksilön toimijuuden vahvistaminen yhdessä nuorten ryhmien ja yhteisöjen rakentamisen kanssa luo pohjaa vaikuttamiseen innostamiselle. Nuorisopalvelujen aluepäällikön mukaan suurin ero opetuksen ja nuorisotyön vaikuttamistoiminnan välillä lienee suhde nuorten aktivismiin ja omaehtoiseen toimintaan, joissa nuorisotyössä aikuisella on vain mahdollistajan rooli, tai ei roolia lainkaan.²¹⁴

²¹³ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogiselta asiantuntijalta sähköpostitse saadut tiedot 17.3.2021.

²¹⁴ Nuorisopalvelujen aluepäälliköltä sähköpostitse saadut tiedot 15.3.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kaupunki on osin edistänyt nuorten vaikuttamismahdollisuuksia kaupungin päätösten ja linjausten mukaisesti.

Nuorten aloitteet on käsitelty hallintosäännön mukaisesti kaupunginvaltuuston kokouksessa kahdesti vuodessa ja nuorisoneuvosto on esittänyt samassa tilaisuudessa lausuntonsa nuorten aloitteista. Kaupunginsihteerien mukaan kaikkiin aloitteisiin on vastattu. Nuorten tekemien aloitteiden määrä on kasvanut vuosina 2019–2020 verrattuna vuosiin 2017–2018. Aloitteiden määrän kehitys oli yksi nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelman strategiamittareista vuosille 2019–2021. Hallintosäännön vastaisesti nuorisajaosto ei ole seurannut nuorten aloiteoikeuden toteutumista.

Nuorten aloitejärjestelmää on alettu kehittää kaupungin linjausten mukaisesti, mutta kehittäminen on ollut hidasta. Kaupunginkanslia ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelut ovat päivittäneet ohjeen nuorten aloitteisiin vastaaville valmistelijoille vuonna 2019. Ohjeella on pyritty lisäämään kaupungin toimialojen ja palvelujen osamista ja ymmärrystä nuorten aloitejärjestelmästä. Ohje ei kuitenkaan aina tavoita vastausten valmistelijoita. Nuorten aloitteisiin annetut vastaukset ovat kehittyneet päivitettyjen ohjeiden mukaisiksi siten, että niissä otetaan paremmin huomioon nuoren ikä ja käytetään selkeämpää kieltä. Toisin kuin ohjeessa suositellaan ja aloitteen tekijät toivovat, toimialat eivät aina ole yhteydessä aloitteen tekijöihin vastauksen valmistelun aikana. Ohje suosittelee, mutta ei velvoita toimialoja vuorovaikutukseen, eikä vuorovaikutuksen toteutumista seurata. Vastauksissa esitetään harvoin ohjeiden mukaisia tietoja siitä, miten nuori pystyy seuraamaan aloitteen johdosta tehtyjä toimenpiteitä tai miten hän voi osallistua niiden jatkokehittämiseen tai toteuttamiseen. Nuoret ovat edelleen tyytymättömiä pitkään aloitteiden käsittelyaikaan ja aloitevastauksien perusteluihin.

Nuorten aloitejärjestelmää tuli Ruudin vuosille 2019–2021 ajoittuvan toimintasuunnitelman mukaan kehittää uudistamalla aloitteen jättämisen käyttöliittymä. Aloitelomakkeen käyttöliittymää ei kuitenkaan ole uudistettu vuosina 2019–2020 muutoin kuin siten, että lomake on nyt saatavilla suomen kielen ohella myös ruotsiksi. Nuorisopalveluiden suunnittelijan mukaan on sovittu, että aloitelomake uusitaan vuonna 2021 samassa yhteydessä, kun nuorille tarkoitetut verkkosivut muuttavat uudelle alustalle. Käyttöliittymän ohella nuorisopalvelut on uudistamassa myös nuorten näkökulmasta hitaana ja kankeana näyttäytyvää aloitteiden käsittelyprosessia vuonna 2020 aloitusten palvelumuotoilun yhteydessä.

Nuorisoneuvoston vaalit 2019 on toteutettu niitä koskeneiden nuorten vaikuttamisjärjestelmän toimintasuunnitelman tavoitteiden mukaisesti siltä osin, että vaaleissa saatiin innostettua enemmän nuoria asettumaan ehdolle kuin vuonna 2018. Sen sijaan äänestysprosentin nostaminen ei onnistunut tavoitteiden mukaisesti. Vaalien sujumista tavoitteiden mukaisesti haittasivat erityisesti yhteistyön ongelmat yksityisten

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

koulujen ja oppilaitosten sekä myös joidenkin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan koulujen ja oppilaitosten kanssa. Koulut ja oppilaitokset voivat päättää toiminnastaan itsenäisesti, joten kaikki koulut ja oppilaitokset eivät ottaneet nuorisovaaleja osaksi omaa toimintaansa.

Nuorisoneuvoston vaikuttamisen mahdollisuudet kaupungin toimintaan ovat parantuneet vuonna 2019 siten, että nuorisoneuvoston edustajille on myönnetty pysyvä oikeus olla läsnä toimialalautakunnissa. Nuorisoneuvoston edustajien läsnäolo- ja puheoikeus toimialalautakunnissa on toteutunut kaupunginhallituksen linjausten mukaisesti siten, että nuorisoneuvoston edustajat ovat olleet vuonna 2020 läsnä lähes jokaisessa toimialalautakunnan kokouksessa ja he ovat käyttäneet niissä myös puheenvuoroja. Kaupunginhallituksen puhe- ja läsnäolo-oikeutta koskevien linjausten mukaan nuorisoneuvoston edustajien tuli myös saada tukea esimerkiksi nuoriso-ohjaajilta toimialalautakuntien kokouksiin valmistautumiseen. Nuoriso-ohjaajat ovat antaneet yksittäisille edustajille paljonkin tukea, mutta kaikkien lautakuntaedustajina toimineiden nuorten mielestä tuki ei kuitenkaan ole ollut riittävää.

Nuoret ovat päässeet vaikuttamaan kaupungin toimintaan nuorisoneuvoston asettamispäätöksen mukaisesti myös säännöllisissä tapaamisissa pormestarien ja apulaispormestarien kanssa. Kaikki apulaispormestarit eivät kuitenkaan ole tavanneet nuorisoneuvoston edustajia vuonna 2020 kuin kerran, kun nuorten vaikuttamisjärjestelmässä seurattavien periaatteiden mukaan tapaamisia tulisi olla vähintään kahdesti vuodessa.

Nuorisopalvelut on tukenut osallistumisesta syrjään jäävien nuorten vaikuttamista ja osallistumista nuorisovaaleissa siten, että erityiskoulujen äänestyksiä varten laadittiin kuvalliset äänestysohjeet. Äänestämistä helpotettiin myös siten, että oppilaiden ja opiskelijoiden oli mahdollisuus äänestää ilman vahvaa tunnistautumista sekä nuoriso-ohjaajan tai opettajan tuella.

Syrjään jäävien vaikuttamista ja osallistumista voi parhaiten edistää kouluissa ja oppilaitoksissa, koska vain niissä voidaan kattavasti tavoittaa kaikki nuoret. Opettajilla on opetussuunnitelmien mukaan velvollisuus edistää vaikuttamiseen ja osallisuuteen kasvamista, mutta opettajat tekevät itse pedagogiset ratkaisunsa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala voi lähinnä antaa opettajille suosituksia ja tarjota heille täydennyskoulutusta. Suuri osa helsinkiläisistä kouluista ja oppilaitoksista on muita kuin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kouluja ja oppilaitoksia. Näiden koulujen osallisuuden toimintamuotoihin kaupungin on vaikea vaikuttaa.

Nuorten osallistamisen ja vaikuttamisen edistämisen haasteena on myös kasvatuksen ja koulutuksen ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialojen näkökulmaero vaikuttamiseen kasvattamisesta kouluissa ja oppilaitoksissa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala tarjoaa kouluihin ja oppilaitoksiin erilaisia vaikuttamisen mahdollistavia toimintoja, kuten esimerkiksi nuorten aloitteet tai nuorisovaaleissa äänestäminen. Toimialan on-

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

nistumista nuorten vaikuttamismahdollisuuksien edistämässä seurataan näihin toimintoihin liittyvin mittarein. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän toiminnot saattavat kuitenkin näyttäytyä irrallisina asioina, joiden konkretisointi luontevaksi osaksi opetusta on haastavaa.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET**Arviointikäynnit, haastattelut ja kyselyt:**

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020.

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020.

Kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvonta -yksikön päällikkö, osallisuus- ja neuvontayksikön vuorovaikutussuunnittelija ja hallintomenettely-yksikön hallintopäällikkö, haastattelu 21.1.2021.

Johtava kaupunginsihteeri ja kolme kaupunginsihteeriä, haastattelu 21.12.2020.

Pedagoginen asiantuntija, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kehittämisspalvelut, haastattelu 24.11.2020.

Suunnittelija, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, nuorisopalvelut 7.10.2020.

Toiminnanjohtaja, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, nuorisopalvelut, haastattelu 14.9.2021.

Nuorisopalvelujen aluepäällikkö, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, haastattelu 22.7.2020.

Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.

Sähköpostitiedustelut ja kirjalliset vastaukset

Nuorisopalvelujen aluepäällikkö 15.3.2021.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagoginen asiantuntija 17.3.2021.

Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan (toimialajohtaja, nuorisopalvelujen aluepäällikkö, 2 suunnittelijaa) kommentit muistiolounnokseen 15.3.2021.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan (toimialajohtaja, pedagoginen asiantuntija) kommentit muistiolounnokseen 12.3.2021.

Kaupunginkanslian hallintomenettely-yksikön hallintopäällikön kommentit muistiolounnokseen 9.3.2021.

Nuorisopalvelujen aluepäällikkö, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala 25.2.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Nuoriso-ohjaaja, kulttuurin ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, nuorisopalvelut 24.2.2021.

Nuorisopalvelujen suunnittelija, kulttuurin ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, 2.2.2021.

Vuorovaikutussuunnittelija, kaupunginkanslia, osallisuus- ja neuvontayksikkö 21.1.2021 ja 29.1.2021.

Muut lähteet:

Ammatillisen koulutuksen oppilaitokset 2018. Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen.

Helsingin tilastollinen vuosikirja 2019, väestö. Saatu <https://www.avoin-data.fi/data/fi/dataset/helsingin-tilastollinen-vuosikirja>. Luettu 26.2.2021.

Kinnula Heli 2020. Nuorten aloitepalvelun käyttäjätutkimus ja asiakaslähtöinen suunnittelu, opinnäytetyö, muotoilija YAMK.

Lovio I., Tammi M. & Heino, S. 2017. Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän käyttäjälähtöinen arviointi.

Lukiokoulutuksen oppilaitokset 2018. Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen.

Lukio-opiskelijat 2019 ikäryhmittäin. Väestö ja perusasteen jälkeisen tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijat, Oppilaitosten opiskelijat ja tutkinnot. Tilastokeskus.

Maailman toimivin kaupunki. Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021.

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019.

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin vuosi 2019.

Perusopetuksen oppilaitokset 2019. Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LIITTEET

Liite 1 Arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Arviointiaihe		
Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen		
Suunnitelman laatija Aija Kaartinen ja Tarja Palomäki		Pvm 25.8.2020
Arvioinnin ohjausryhmä 2. toimikunta		
Aloittamisaika Syyskuu 2020	Valmistumisaika Helmikuu 2021	Vastaava valmistelija, muut valmistelijat Aija Kaartinen, Tarja Palomäki
Arviointiaiheen tausta		
<p>Kaupunkistrategian mukaan Helsingin päämäärä on, että nuoret luottavat Helsingin tulevaisuuteen asuinpaikkana ja voivat vaikuttaa sen toimintaan. Strategian mukaan Helsinki vahvistaa asemaansa osallisuuden ja avoimuuden kansainvälisenä edelläkävijänä. Jokaisella helsinkiläisellä on oikeus kokea itsensä helsinkiläiseksi ja tehdä vaikuttavia tekoja yhteisönsä hyväksi. Tavoitteena on, että asukkaat luottavat kaupungin toimintaan, että heidän todellinen vaikutuksensa toimintaan vahvistuu ja että modernit osallisuuskäytännöt parantavat väestöryhmien välistä ymmärrystä, yhdenvertaisuutta ja palvelujen laatua. Strategian mukaan kaupunki edesauttaa dialogia sekä aktivoi heikommassa asemassa olevia osallistumaan. Asiakas on aina osallinen omassa palvelussaan.²¹⁵</p> <p>Osallisuuden periaatteet ja kaikkien kaupunkilaisten erilaiset tavat vaikuttaa ja osallistua kaupungin toimintaan on määritelty hallintosäännössä. Näitä tapoja ovat alueellinen osallisuus, osallistuva budjetointi, toimialojen osallisuustyö, vapaaehtoistoiminta, kaupungin tilojen käytön avaaminen, avoin data, vaikuttajatoimielimet, aloitteet ja palautteet sekä digitaalinen osallisuus. Hallintosäännössä on lisäksi erikseen määrätty nuorten aloitteista ja niiden käsittelystä sekä siitä, että kaupunginhallitus asettaa kuntalain 26 § mukaisen nuorisovaltuustoa vastaavan nuorten vaikuttamiselimen.²¹⁶</p> <p>Lasten ja nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta säädetään nuorisolaissa seuraavasti: ”Kunnan ja valtion viranomaisten tulee tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.”²¹⁷</p> <p>Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti mahdollistaa nuorille kaupungin toimintaan vaikuttamisen ja nuorten vaikuttajien verkostoitumisen sekä toimii osallisuuden ja vaikuttamisen</p>		

²¹⁵ Maailman toimivin kaupunki. Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021, 5, 7.

²¹⁶ Helsingin kaupungin hallintosääntö, 2. luvun § 17, 26. luvun § 3 ja 27. luvun § 1 ja 2.

²¹⁷ Nuorisolaki 1285/2016 (24 §).

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

oppimisympäristönä helsinkiläisille nuorille. Ruudilla on neljä toimintamuotoa: omaehtoisen toiminnan tukeminen (avustukset ja aloiteoikeus), edustuksellinen toiminta (Helsingin nuorisoneuvosto sekä oppilas- ja opiskelijakunnat), osallistuva budjetointi ja yhteiskehittäminen ja tapahtumat.²¹⁸

Kaupunkistrategian, hallintosäännön ja nuorisolain ohella Helsingin kaupungin nuorten vaikuttamista ja osallistumista strategiakaudella 2017–2021 linjaavat kuntalaki, kaupunginhallituksen päätös Helsingin nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin asettamisesta 18.12.2017 § 1136 ja Ruudin toimintasuunnitelma vuosittain päätettävine kehittämisen painopisteineen. Jatkossa toimintaa tulee ohjaamaan myös vuonna 2020 valmisteilla oleva nuorisotyön perussuunnitelma.²¹⁹

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmiin sisältyy myös linjauksia nuorten osallistumisesta ja aktivoinnista kaupungin toimintaan vaikuttamiseen. Peruskoulujen oppilaskuntien tulisi osallistua kaupungin vaikuttamisjärjestelmän toimintaan ja hyödyntää sitä oppimisympäristönä. Lukiolaisten tulisi oppia hyödyntämään koulun antamia vaikutusmahdollisuuksia, kuten esimerkiksi Ruuti-toimintaa. Ruuti-vaikuttamisjärjestelmä mainitaan myös Stadin ammattiopiston opetussuunnitelmassa.²²⁰

Nuorisoneuvosto

Kuntalain 26 § säädetään, että kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, jotta nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet varmistetaan. Kunnanhallituksen on myös huolehdittava nuorisovaltuuston toimintaedellytyksistä. Kuntalain mukaan: ”Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.”²²¹

Kuntalaissa ja hallintosäännössä mainittu nuorten vaikuttamiselin on Helsingin nuorisoneuvosto. Siihen valitaan joka toinen vuosi vaaleilla kolmenkymmentä 13–17-vuotiasta helsinkiläisnuorta. Vaalit järjestettiin viimeksi vuonna 2019. Nuorisoneuvosto huolehtii siitä, että

²¹⁸ Khs18.12.2017 § 1136, liite 1 Ruudin toiminnassa seurattavat periaatteet,

²¹⁹ Nuorisopalvelujen aluepäällikön haastattelu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 22.7.2020; Khs18.12.2017 § 1136, liite 1 Ruudin toiminnassa seurattavat periaatteet; Helsingin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma, luku 4.1.6 Osallisuus. <https://ops.edu.hel.fi/>. Luettu 28.7.2020; <http://helmi.hel.fi/kasko/oppiminen/lukiokoulutus/opetussuunnitelma/Sivut/default.aspx>. Luettu 28.7.2020; http://stadinao.eu/OPS15/Yhteinen_osa/?page_id=7858. Luettu 28.7.2020.

²²⁰ Helsingin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma, luku 4.1.6 Osallisuus. <https://ops.edu.hel.fi/>. Luettu 28.7.2020; <http://helmi.hel.fi/kasko/oppiminen/lukiokoulutus/opetussuunnitelma/Sivut/default.aspx>. Luettu 28.7.2020; http://stadinao.eu/OPS15/Yhteinen_osa/?page_id=7858. Luettu 28.7.2020.

²²¹ Kuntalaki 410/2015 (26 §).

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

nuoria kuunnellaan Helsingin päätöksenteossa sekä kaupungin eri toimialojen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja seurannassa. Kaupunginhallitus on 24.6.2019 vahvistanut linjauksen, jonka mukaan nuorisoneuvoston edustajille annetaan läsnäolo- ja puheoikeus toimialalautakunnissa. Kaupunginvaltuusto päätti 12.2.2020 myös antaa nuorisoneuvoston keskuudestaan valitsemalle edustajalle vakituisen paikan jokaiseen kokoukseensa. Nuorten puhe- ja läsnäolo-oikeutta kaupunginhallituksessa ollaan myös valmistele-massa.²²²

Nuorisoneuvoston asettamispäätöksen mukaan pormestari ja apulaispormestarit tapaavat nuorisoneuvoston jäsenet vähintään kaksi kertaa vuodessa ja apulaispormestari toimii yhteishenkilönä oman lautakuntansa ja nuorisoneuvoston välillä.²²³

Kasvatuksen ja koulutuksen osallisuussuunnitelman 2019–2020 mukaan sekä toimialan peruskoulujen että ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön osallisuuteen sisältyvät nuorisoneuvostoon osallistuminen, nuorisovaaleissa äänestäminen ja nuorisoneuvoston ja Kaskon johdon yhteiset kokoukset.²²⁴

Nuorten aloitteet

Nuorten aloitteella tarkoitetaan helsinkiläisten 13-17-vuotiaiden tekemiä aloitteita kaupungin toimintaan kuuluvissa asioissa. Hallintosäännön mukaan kaupunginhallituksen tulee esittää kaupunginvaltuuston tietoon kahdesti vuodessa nuorten aloitteet, niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet sekä nuorisoneuvoston lausunto.²²⁵ Kulttuuri ja vapaa-aikalautakunnan nuorisosaaston yhtenä hallintosäännössä määriteltynä tehtävänä on seurata nuorten vaikuttamisjärjestelmän ja nuorten aloiteoikeuden toteutumista kaupungissa.²²⁶ Käytännössä aloitteen voi tehdä vaikuttamisjärjestelmä Ruudin verkkosivuilla olevalla sähköisellä lomakkeella. Nuorisopalvelut julkaisee nuorten jättämät aloitteet ja niihin saapuneet pormestarin tai apulaispormestarin allekirjoittamat vastaukset Ruudin verkkosivuilla.²²⁷

Ruudin toimintasuunnitelman mukaan nuorten aloitejärjestelmän kehittämisen painopisteitä strategiakaudella 2017–2021 ovat seuraavat:

- ”Kaupungin toimialojen ja palvelujen osaamisen ja ymmärryksen lisääminen koskien nuorten aloitejärjestelmää,
- Aloitteen jättämisen käyttöliittymän uudistaminen ja mahdollisuuksien mukaan vieminen yhteen Helsingin muiden digitaalisten osallistumisen kanavien kanssa esim. OmaStadi-alustalle,

²²² <http://ruuti.munstadi.fi/nuorisoneuvosto/>. Luettu 17.4.2020; Kh 24.6.2020 § 478; Kvsto 12.2.2020 § 37; Kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikön päällikön sähköpostiviesti 6.4.2020.

²²³ Khs 18.12.2017 § 1136, liite 1.

²²⁴ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osallisuussuunnitelma 2019–2021, kasvatus- ja koulutuslautakunta 18.12.2018, liite 1,.

²²⁵ Helsingin kaupungin hallintosääntö, 26. luku § 3.

²²⁶ Helsingin kaupungin hallintosääntö, osa II, 2. luku § 17.

²²⁷ <http://ruuti.munstadi.fi/aloitteet/>. Luettu 27.7.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

- Nuorten kanssa työskentelevien tietoisuuden lisääminen koskien aloitejärjestelmää ja sen nuorten osallistumiseen ja demokratiakasvatukseen tarjoamia mahdollisuuksia.”²²⁸

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ja kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikkö ovat aloittaneet nuorten aloitejärjestelmän uudistamisen nykYTEKNOLOGIALLA toteutetuksi digitaalisiksi nuorten palveluiksi. Tavoitteena on uudistaa palvelua siten, että resursseja säästyy ja kaupunki saa paremmat mahdollisuudet aloitteiden analyysiin ja raportointiin. Nuorten aloitejärjestelmän kehittäminen on yksi Ruudin kehittämisen painopisteistä myös vuonna 2020.²²⁹

Kaupunginkanslia ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelut ovat päivittäneet ohjeen nuorten aloitteisiin vastaaville valmistelijoille 11.3.2019. Aikaisempi ohje on vuodelta 2015. Ohjeen mukaan aloitteet ohjautuvat kaupunginsihteereille, jotka pyytävät selvityksiä tarpeelliseksi katsomiltaan tahoilta ja koostavat niiden perusteella vastaukset aloitteisiin. Selvitykset saatuaan kaupunginsihteeri koostaa niistä pormestarin tai apulaispormestarin allekirjoittaman vastauksen. Vastaus lähtee aloitteen tekijälle ja se julkaistaan Ruudin verkkosivustolla. Vastauksissa pitäisi ohjeen mukaan muun muassa ottaa huomioon aloitteen tekijän ikä, pyrkiä selkeään ilmaisuun, ilmoittaa aloitteen johdosta tehdyt tai suunnitellut toimenpiteet sekä antaa tieto siitä, mistä näitä voi seurata. Ohjeessa suositellaan myös, että kullakin toimialalla aloitteeseen liittyvien selvitysten valmistelijat olisivat yhteydessä aloitteen tekijään.²³⁰

Tuloksellisuusnäkökulmat

Arvioinnissa tarkastellaan nuorten kaupungin toimintaan vaikuttamisen ja siihen liittyvän osallistumisen toteutumista, ei varsinaisia tuloksellisuuden kuvaajia. Arvioinnissa tarkastellaan toiminnan laatua esimerkiksi nuorten toimintaa tukevan ja kehittävän henkilöstön näkemysten sekä mahdollisen nuorten antaman palautteen perusteella.

Arviointi koko kunnan toiminnan laajuudessa

Arviointi kohdistuu kaupunginkanslian osallisuus ja neuvonta-yksikköön ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelukokonaisuuteen, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nuorisosaostoon ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialaan siltä osin kuin niiden toiminta liittyy nuorisoneuvoston vaaleihin, nuorisoneuvoston toimintaan ja nuorten aloitteisiin. Arviointi kohdistuu nuorisoneuvoston toimialalautakuntatyöskentelyn tuen ja nuorten aloitteisiin vastaamisen osalta myös kaupunkiympäristön toimialaan sekä sosiaali- ja terveystoimialaan.

Aiheeseen liittyvien suositusten jälkiseuranta

²²⁸ Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 11.

²²⁹ Kvsto 22.4.2020 asia 4 ja liite 1; Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti 2020. Osallisuuden ohjausryhmä 21.1.2020, liite.

²³⁰ Ohje nuorten aloitteisiin vastaamisesta. Kaupunginkanslia ja nuorisopalvelut 11.3.2019.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Tarkastuslautakunta on viimeksi arvioinut muun muassa nuorten osallistumista ja vaikuttamista vuoden 2014 arviointikertomuksen aiheessa Aukkaiden osallistuminen palvelututannon kehittämiseen kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimissa sekä varhaiskasvatustarvissa. Arvioinnissa ei annettu nyt käsillä olevaan aiheeseen liittyviä suosituksia.

Arviointikysymykset ja -aineisto

Arvioinnin pääkysymyksenä on, onko kaupunki edistänyt nuorten vaikuttamismahdollisuuksia lainsäädännön ja kaupungin päätösten sekä linjausten mukaisesti?

1. Onko nuorten aloitteet käsitelty hallintosäännön ja muiden kaupungin ohjeiden mukaisesti?
2. Onko nuorten aloitejärjestelmää kehitetty kaupungin linjausten mukaisesti?
3. Onko nuorisoneuvoston vaalit 2019 toteutettu niitä koskeneiden tavoitteiden mukaisesti?
4. Ovatko nuorisoneuvoston vaikuttamisen mahdollisuudet kaupungin toimintaan toteutuneet kaupungin linjausten mukaisesti?
5. Onko osallistumisesta syrjään jäävien nuorten vaikuttamista ja osallistumista tuettu?

Ensimmäisen osakysymyksen kriteerinä on, että hallintosääntöä ja aloitteisiin vastaamista koskevia kaupungin ohjeita on noudatettu aloitteiden käsittelyssä. Toisen osakysymyksen kriteerinä on Ruudin asettamispäätöksessä ja toimintasuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen tai niiden edistyminen siten, että on olemassa strategiakaudelle ajoittuva aikataulu ja toimenpidesuunnitelma.

Kolmannen osakysymyksen kriteerinä on, että ehdokkaiden määrä ja äänestysprosentti on kasvanut vuonna 2019 verrattuna vuoteen 2018. Lisäksi kriteerinä käytetään arvioinnissa tehtyjä tulkintoja eri toimijoiden näkemyksistä vaalien onnistumisesta ja yhteistyön sujuvuudesta. Neljännen osakysymyksen kriteereinä ovat kaupunginhallituksen linjaukset nuorten läsnäolo- ja puheoikeudesta ja kaupunginhallituksen 18.12.2017 päätöksen mukaisten toimintaperiaatteiden toteutuminen nuorisoneuvoston toiminnassa ja sen tuessa sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja nuorisoneuvoston yhteistyön toteutuminen toimialan osallisuussuunnitelman mukaisesti.

Viidennen osakysymyksen kriteerinä on, että nuorisovaaleihin ja nuorten aloitteisiin liittyneessä työssä on kohdistettu erityistä tukea niille nuorille tai asuinalueille, joiden kohdalla osallistuminen on muita vähäisempää, että vaikuttamisjärjestelmän kehittämisessä ja toiminnassa on huomioitu erilaiset nuorten vaikuttajaprofiilit (politiikan harrastajat, arat, pessimistit ja tyytyväiset²³¹) ja että oppilaskunnat ovat osallistuneet kaupungin nuorten vaikuttamisjärjestelmän toimintaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon koronaepidemian vaikutukset aiheeseen.

²³¹ Profiilit perustuvat Palmu Oy:n syksyllä 2016 toteuttamassa Ruuti-vaikuttajajärjestelmän käyttäjälähtöisessä arvioinnissa tehtyyn analyysiin. Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin toimintasuunnitelma 2019, 17; Ruuti-vaikuttamisjärjestelmän arviointi, Nuorisolautakunta 26.1.2017 § 8 ja sen liite 1.

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Arvioinnin aineistona käytetään asiakirja-aineistoa, arviointikäyntejä kulttuurin ja vapaa-ajan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle, haastatteluita tai tiedusteluita nuorten vaikuttamisen toteutumisesta vastaaville kaupungin asiantuntijoille, aloitteita ja nuorisovaaleja koskevia tilastoja sekä nuorilta saatua palautetta heidän vaikuttamismahdollisuuksiensa.

Rajaukset

Arviointi rajautuu nuorten aloitejärjestelmään ja nuorisoneuvoston vaaleihin sekä nuorisoneuvoston toimintaan. Osallistuva budjetointi (kaikkien helsinkiläisten yli 12-vuotiaiden OmaStadi, nuorten alueellinen RuutiBudjetti sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan koulujen Ruutiraha) rajataan pois arvioinnista. Osallistavasta budjetoinnista on tehty laaja väliarviointi ja siitä ilmestyy Helsingin yliopiston toteuttama loppuarviointi vuonna 2020. Nuorten osallistuvaa budjetointia käsitellään myös Ruudin omassa arvioinnissa, jonka kulttuurin ja vapaa-ajan nuorisopalvelut hankkii kaupungin ulkopuoliselta palveluntuottajalta vuonna 2020.

Nuorisotyöhön ja nuorisopolitiikan toteuttamiseen tarkoitettujen avustusten jakaminen, josta vastaa kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nuorisosaasto, rajataan pois arvioinnista.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osalta arviointi rajautuu sellaiseen nuorisovaaleihin, nuorisoneuvostoon tai nuorten aloitteisiin liittyvään toimintaan, jota toimiala toteuttaa yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa. Oppilas- ja opiskelijakuntien toiminta on arvioinnin piirissä vain siltä osin kuin se liittyy edellä mainittuihin tehtäviin. Muu kasvatuksen ja koulutuksen nuorten osallisuuteen liittyvä toiminta, esimerkiksi koulujen ja toisen asteen oppilaitosten osallisuusryhmät, vertaistoiminta, oppilaiden osallistuminen koulujen johtoryhmiin sekä opetussuunnitelmien ja tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimiseen²³², rajataan arvioinnin ulkopuolelle.

²³² Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osallisuussuunnitelma, kasvatus- ja koulutuslautakunta 18.12.2018 § 266, liite 1.

ARVIOINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Liite 2. Nuorisoneuvoston jäsenille suunnattu kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta 30.11.–8.12.2020.**Tarkastuslautakunnan kysely nuorten vaikuttamismahdollisuuksista****Nuorten aloitteet****1) Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä? Ota kantaa!**

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
--	-------------------	------------------	--------------------------	--------------------	---------------------	---------------

Tunnen nuorten aloitepalvelun hyvin

Muutkin nuoret kuin nuorisoneuvoston jäsenet tuntevat mahdollisuuden jättää aloitteita

Aloitteiden tekemiseen on kannustettu koulussani/oppilaitoksessani

Aloitteilla voi aidosti vaikuttaa kaupungin toimintaan

Aloitepalvelu on helppo löytää Ruuti-verkkosivuilta

Aloitteita pitäisi voida jättää paperilla tai suullisesti

Aloitteen tekemisen pitäisi onnistua kännykällä

Nuoret tarvitsisivat tukea aloitepalvelun käyttöön

Aloitteista pitäisi voida keskustella kaupungin asiantuntijoiden kanssa somessa, esim. Instagramissa

2) Jos vastasit, että nuoret tarvitsivat tukea aloitepalvelun käyttöön, millaista apua? Mikä paikka sopisi tuen antamiseen, esim. koulu, nuorisotalo, kirjasto vai joku muu?**3) Onko sinulla kokemusta aloitteiden jättämisestä?**

Olen tehnyt aloitteen/aloitteita yksin tai yhdessä muiden kanssa

Ei ole kokemusta

4) Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä? Ota kantaa!

ARVIointIMUISTIO 26.3.2021

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

			Ei sa-			
			maa		Täy-	En
Täy-	Melko	eikä		Melko	sin	osaa
sin eri	eri	eri		samaa	samaa	sa-
mieltä	mieltä	mieltä		mieltä	mieltä	noa

Sain osallistua aloitteen käsittelyyn, esim. kaupungin asiantuntija oli yhteydessä minuun

Sähköposti on sopiva kanava yhteydenpitoon aloitteen käsittelyn aikana

Aloitteiden käsittelyaika on sopiva (vastaus viimeistään 3 kk:n sisällä)

Nuorten aloitepalvelu toimii kokonaisuutena hyvin

5) Mitä kehitettävää nuorten aloitepalvelussa on? Esimerkiksi, miten aloitepalvelua pitäisi mielestäsi markkinoida?

Nuorisoneuvoston vaalit 2019

6) Mitä mieltä olet seuraavista vuoden 2019 nuorisovaaleja koskevista väitteistä?

			Ei sa-			
			maa		Täy-	En
Täy-	Melko	eikä		Melko	sin	osaa
sin eri	eri	eri		samaa	samaa	sa-
mieltä	mieltä	mieltä		mieltä	mieltä	noa

Sain riittävästi tietoa nuorisovaaleista koulustani/oppilaitoksestani

Vaalit oli hyvin järjestetty koulussani/oppilaitoksessani

Ehdokkaiden houkuttelu onnistui

Minulla oli ehdokkaaksi ryhtyessäni riittävästi tietoa nuorisoneuvoston toiminnasta

Suosittelisin ehdokkaaksi ryhtymistä

Olen kokenut häirintää tai kiusaamista ehdokkuuteni tai nuorisoneuvoston jäsenyyteni vuoksi

7) Mistä olit saanut tietoa nuorisoneuvoston toiminnasta ennen ehdokkaaksi ryhtymistäsi?

Koulusta Nuorisotalolta Muualta, mistä?

8) Onko sinulla nuorisoneuvoston vaaleihin liittyviä kehitysideoita? Esimerkiksi: miten voitaisiin saada enemmän ehdokkaita tai äänestäjiä tai miten vaalit voisi järjestää paremmin?

Nuorisoneuvoston toiminta

9) Mitä mieltä olet seuraavista nuorisoneuvoston toimintaa koskevista väitteistä?

ARVIINTIMUISTIO 26.3.2021

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Täy-	Melko	Ei sa-	Melko	Täy-	En
sin eri	eri	maa	samaa	sin	osaa
mieltä	mieltä	eikä	samaa	samaa	sa-
		eri	mieltä	mieltä	noa

Olen nuorisoneuvostossa pystynyt vaikuttamaan kaupungin toimintaan

Nuorisoneuvoston toiminta on kuormittavaa suhteessa toiminnan vaikutuksiin

Olen voinut vaikuttaa nuorisoneuvoston puheenvuoroihin lautakunnissa

10) Oletko osallistunut johonkin lautakunnan kokoukseen?

Kyllä

Ei

11) Onko koronapandemialla ollut vaikutuksia nuorisoneuvoston toimintaan? Jos on, millaisia?**12) Onko sinulla on kehitysideoita tai palautetta nuorisoneuvoston toiminnasta?****Läsnäolo lautakunnissa****13) Olen saanut riittävästi tukea lautakunnan kokoukseen valmistautumiseen**

Täy-	Melko	Ei sa-	Melko	Täy-	En
sin eri	eri	maa	samaa	sin	osaa
mieltä	mieltä	eikä	samaa	samaa	sa-
		eri	mieltä	mieltä	noa

nuorisovaltuuston toimialaryhmältä

muilta nuorisovaltuuston jäseniltä

nuoriso-ohjaajilta

lautakunnan jäseniltä ("lautakuntakummeilta")

14) Onko sinulla lautakuntien kokouksiin liittyvää palautetta tai kehitysideoita?**15) Miten enemmän nuoria saataisiin mukaan vaikuttamaan kaupungin toimintaan?****16) Mitä muuta haluaisit sanoa nuorten vaikuttamismahdollisuuksista kaupungin toimintaan, esimerkiksi, saako niistä riittävästi tietoa koulusta, nuorisotaloilta tai muualta?**